

605

55.64.9179

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

№ 10 КАСТРЫЧНІК 1955

ДЗЯРЖАЎНЫ ГІМН БЕЛАРУСКОЙ ССР

Урачыста. Велічна.

Хор *mf*

Мы — бе-ла-ру-сы з братня-ю Рус-сю ра-зам шу-ка-лі к шча-сцю да-

Ф-п *f* *mf*

рог, .у біт-вах за во-лю, у біт-вах за до-лю з ёй зда-бы-лі мы сцяг пе-ра-могі!

Прыпеў:

Нас аб'ед-на-ла Ле-ні-на і-мя, Пар-ты-я к шча-сцю вяд-зе нас ў па-ход.

Пар-ты-і сла-ва! Сла-ва Ра-дзі-ме! Сла-ва та-бе, Бе-ла-рус-кі народ!

2 Для заканчэння *rit.*

Сла-ва та-бе, Бе-ла-рус-кі народ! Сла-ва та-бе, наш Со-вец-кі на-род!

rit.

Музыка Н. САКАЛОЎСКАГА

Словы М. КЛІМКОВІЧА

Мы — беларусы з братняю Руссю
Разам шукалі к шчасцю дарог,
У бітвах за волю, ў бітвах за долю
З ёй здабылі мы сцяг перамогі!

Нас аб'єднала Леніна імя,
Партыя к шчасцю вядзе нас ў паход.
Партыі слава! Слава Радзіме!
Слава табе, Беларускі народ!

Сілы гартуе люд Беларусі
У братнім саюзе, ў мужнай сям'і.
Вечна мы будзем, вольныя людзі.
Жыць на шчаслівай, вольнай зямлі!

Нас аб'єднала Леніна імя,
Партыя к шчасцю вядзе нас ў паход.
Партыі слава! Слава Радзіме!
Слава табе, наш свабодны народ!

Дружба народаў — сіла народаў,
К шчасцю працоўных сонечны шлях.
Горда-ж узвіся ў светлае высі,
Сцяг камунізма — радасці сцяг!

Нас аб'єднала Леніна імя,
Партыя к шчасцю вядзе нас ў паход.
Партыі слава! Слава Радзіме!
Слава табе, наш Совецкі народ!

55764.9179

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

ПРОЛЕТАРЫІ ўсіх краін, еднайцеся!

ВЫДАННЕ ЦК КП БЕЛАРУСІ

№ 10

ГОД ВЫДАННЯ
Трыццаць першы

КАСТРЫЧНІК 1955

В. І. ЛЕНІН У СМОЛЬНЫМ РАЗМАУЛЯЕ З ЧЫРВОНАГВАРДЗЕЙЦАМІ
(З серыі малюнкаў мастака П. Васільева). Фотахроніка ТАСС

ВЯЛІКАМУ СВЯТУ—ДАСТОЙНУЮ СУСТРЭЧУ

ПРАЗ некалькі тыдняў у яркіх святочных убранных заіскрыцца лічба 38. У трыццаць восьмы раз народы нашай Радзімы адсвяткуюць сваё радаснае, натхняючае свята — гадавіну Вялікага Кастрычніка. Яно сагравае нашы сэрцы, выклікае пачуццё велізарнай гордасці за нашу краіну — краіну перамогшага сацыялізма.

Вялікую Кастрычніцкую сацыялістычную рэвалюцыю ажыццявіў пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі гераічны рабочы клас Расіі ў саюзе з бяднейшым сялянствам. Мы добра ведаем, што яна карэнным чынам адрозніваецца ад усіх рэвалюцый мінулага. Кастрычніцкая рэвалюцыя не замяніла адну форму эксплуатацыі другой формай эксплуатацыі, а знішчыла ўсякую эксплуатацыю чалавека чалавекам. Яна звергнула ўладу буржуазіі і памешчыкаў і перадала кіраўніцтва дзяржавай у рукі рабочага класа. Упершыню за ўсю гісторыю чалавецтва мільёны прыгнечаных і эксплуатаемых выпрасталі плечы, адчулі сябе сапраўднымі людзьмі.

Вялікі Кастрычнік паказаў, што рабочыя і сяляне здольны зрабіць цуды, калі яны з'яўляюцца сапраўднымі гаспадарамі сваёй краіны. Хіба можна знайсці дзе-небудзь на свеце ўзоры такой стойкасці і гераізму, які праявіў савецкі народ у гады грамадзянскай вайны і замежнай інтэрвенцыі, а потым у гады Вялікай Айчыннай вайны, калі вырашаўся лёс чалавецтва? Хіба можна знайсці ва ўсім свеце ўзоры такой гераічнай працы, такія залатыя рукі, якімі ўладае наш народ? Хіба не цудам з'яўляецца тое, што за кароткі час наша краіна ператварылася з адсталай у эканамічных адносінах у магутную індустрыяльна-калгасную дзяржаву?

Ва ўсім — у вялікім і малым — мы адчуваем магутнае дыханне Кастрычніка: і ў шпаркім развіцці сацыялістычнай прамысловасці, і ў гуле трактараў і камбайнаў на калгасных палях, і ў лабараторыі вучонага, і ў бесклапотнай усмешцы дзіцяці. Адчуваем яго і ў той вышыні, да якой узняліся жанчыны нашай краіны.

У далёкае мінулае адышоў той час, калі цар і яго паслугачы ў Расіі нацкоўвалі адну нацыю на другую, каб адцягнуць працоўных ад рэвалюцыйнай барацьбы. Вялікі Кастрычнік згуртаваў усе нацыі ў адзіную брацкую сям'ю.

Усе народы нашай Радзімы адчуваюць жыватворнае дзеянне ленинска-сталінскай нацыянальнай палітыкі. Ярчэйшым прыкладам можа служыць наша родная Беларусь, якая ператварылася за гады савецкай улады ў адну з квітнеючых рэспублік вялікага Савецкага Саюза. У нашай краіне няма такой рэспублікі, якая не дапамагла-б Беларусі ва ўздыме яе народнай гаспадаркі. І мы ганарымся тым, што не застаемся ў даўгу, што і нашы аўтамашыны, трактары, станкі, сукны, дываны і іншая прадукцыя ідзе далёка за межы рэспублікі.

Фактам велізарнага палітычнага значэння з'яўляецца прыняцце Гімна Беларускай ССР. Велічна і ўрачыста гучаць яго словы, якія раскажваюць аб нашым слаўным шляху, аб брацкіх сувязях беларускага народа з вялікім рускім народам, аб гераічнай Комуністычнай партыі, якая прывяла да шчасця наш свабодны народ.

Мы — беларусы з братняю Руссю
Разам шукалі к шчасцю дарог,
У бітвах за волю, ў бітвах за долю
З ёй здабылі мы сцяг перамогі!

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя адкрыла ўсяму чалавецтву светлы шлях да но-

вага жыцця. Гэтым шляхам ужо ідуць народы вялікага Кітая і ўсіх краін народнай дэмакратыі. Разам з Савецкім Саюзам народна-дэмакратычныя дзяржавы ўтварылі адзіны сацыялістычны лагер, які налічвае цяпер ужо больш 900 мільёнаў чалавек.

38 гадавіну Вялікага Кастрычніка савецкі народ сустракае з асаблівай радасцю. Міралюбівая палітыка нашай дзяржавы, імкненне ўсіх людзей добрай волі да міру прынеслі змякчэнне ў міжнароднай напружанасці. Увесь савецкі народ гарача вітаў вынікі Жэнеўскай нарады кіраўнікоў урадаў чатырох дзяржаў. Наша краіна робіць усё магчымае для ўмацавання міру ва ўсім свеце, каб людзі жылі мірна і спакойна.

У Савецкі Саюз прыязджаюць шматлікія замежныя дэлегацыі. Цяжка цяпер знайсці такую краіну, прадстаўнікі якой не пабывалі-б у нас у гасцях. Дзесяткі замежных дэлегацый наведалі і нашу рэспубліку. На ўласныя вочы яны пераканаліся ў тым, што ні адзін савецкі чалавек не хоча вайны, што нашы людзі заняты мірнай стваральнай працай.

Вось што пісала ў часопісе «Советская женщина» кіраўнік дэлегацыі англійскіх жанчын Оліў Кокс, якая гасціла і ў БССР: «Ніколі не забуду я сустрэч з дзецьмі. Гэта было ў Мінску. Да мяне падыйшла зусім маленькая дзяўчынка, зняла са сваёй сукенкі значок з сілуэтам голуба міру і прыкалола яго да майго касцюма». Хто яна, гэтая маленькая наша зямлячка? Дачка работніцы з аўтазавода, дачка будаўніка ці народнай настаўніцы? Гэта не важна. Важна тое, што скромным сваім падарункам невядомая маленькая дзяўчынка выказала імкненне да міру ўсіх нашых дзяцей, усіх бацькоў і маці.

Святкаванне 38 гадавіны Кастрычніка супадае з падрыхтоўкай нашай краіны да вялікай падзеі — XX з'езду Комуністычнай партыі Савецкага Саюза. З Мінска і Віцебска, з Гомеля і Гродна, з Магілёва і Бабруйска — адусюль ідуць весткі аб датэрміновым выкананні планаў, аб новых вытворчых перамогах у гонар з'езду і свята Вялікага Кастрычніка.

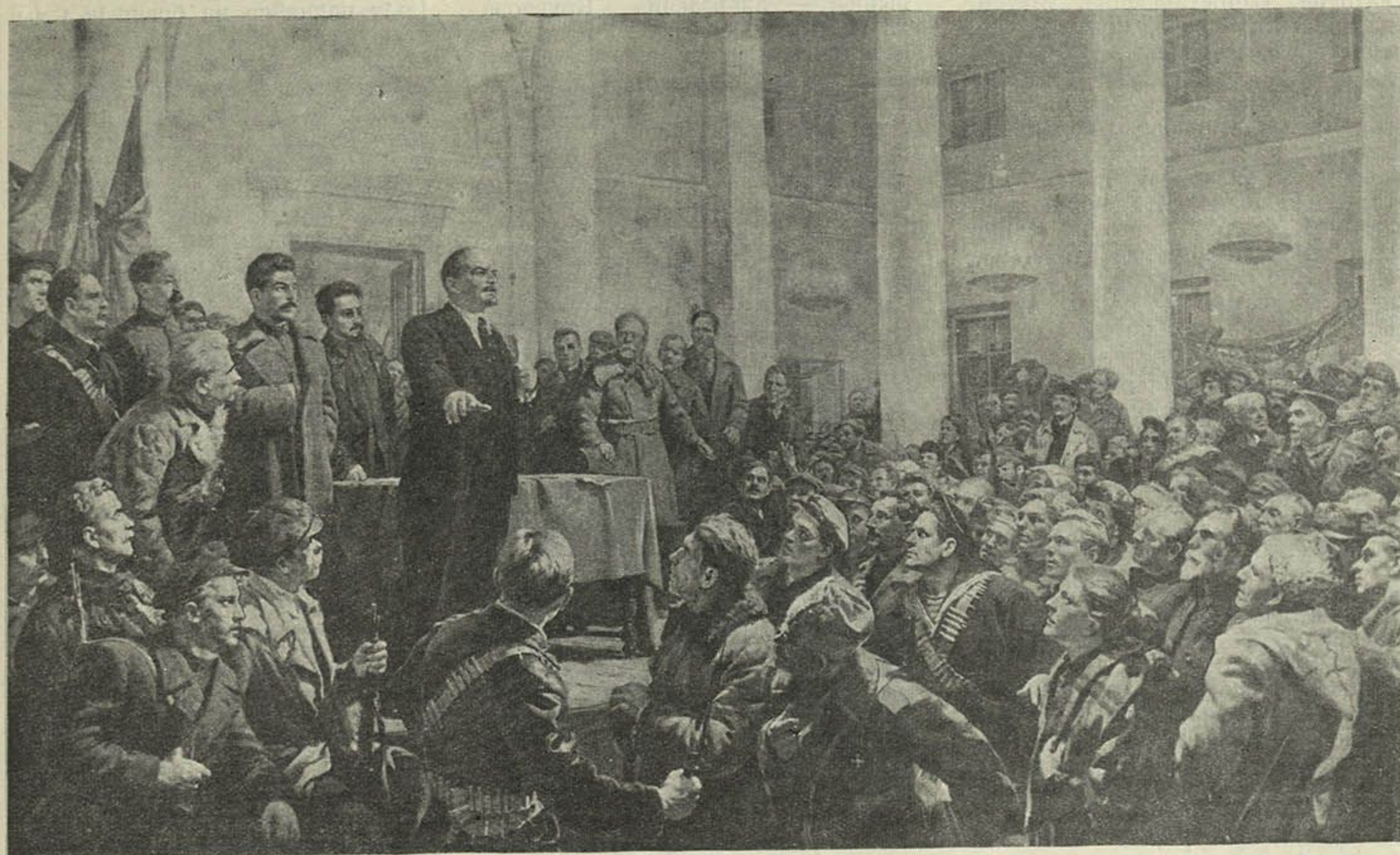
Добрыя весткі ідуць таксама з нашых калгасаў і соўгасаў. Натхнёныя гістарычнымі пастановамі Пленумаў Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза аб далейшым уздыме сельскай гаспадаркі, калгаснікі, работнікі МТС і соўгасаў БССР яшчэ ў верасні датэрмінова выканалі дзяржаўны план збожжанарыхтовак. Падлічыўшы свае магчымасці, калгасы рэспублікі абавязаліся здаць і прадаць дзяржаве звыш плана тры мільёны пудоў збожжа. Гэтая перамога працаўнікоў сельскай гаспадаркі ў сацыялістычным спаборніцтве ў гонар XX з'езду КПСС радуе кожнага жыхара нашай рэспублікі.

Асабліва вялікія поспехі дасягнуты ў вырошчванні ільну. Такого высокага ўраджаю, як у гэтым годзе, не было за апошнія дваццаць год. Радасна тое, што высокі ўраджай ільну вырашчаны амаль у кожным калгасе.

Рыхтуючыся да свята, працаўнікі сяла імкнуцца паспяхова завяршыць сельскагаспадарчы год. Большасць калгасніц занята зараз на ўборцы бульбы. Высокаякасна і хутка ўбраць яе, не дапускаючы страт, — баявая задача кожнай сельскай працаўніцы.

Савецкая ўлада, наша родная Комуністычная партыя робяць усё для таго, каб кожная маці ўбачыла шчасце сваіх дзяцей. Няхай-жа гарачая ўдзячнасць за гэтыя клопаты выявіцца ў нашых працоўных справах! Няхай на кожным участку работы прымнажаюцца нашы поспехі ў справе далейшага ўмацавання магутнасці нашай айчыны!

Вялікаму свату Кастрычніка — дастойную сустрэчу!

«УЛАДА СОВЕТАМ — МІР НАРОДАМ».

З карціны мастакоў Д. Налбандзяна, В. Басава, Н. Мешчанінава, В. Прыбылоўскага і М. Суздальцава.

(Фотахроніка ТАСС)

ПАД СЦЯГАМ КАСТРЫЧНІКА

ГЭТА было ў маі 1906 года, у дні першай рускай рэвалюцыі. У народным доме на Тамбоўскай вуліцы сабраліся рабочыя з усіх раёнаў Пецярбурга. Змянялі адзін аднаго на трыбуне прадстаўнікі кадэтаў, эсэраў, меншавікоў, прыслаўшых на гэтыя трохтысячны мітынг сваіх найбольш спрытных, спрактыкаваных у дэмагогіі прамоўцаў.

Але вось слова прадастаўляецца таварышу Карпаву. Ні аб чым не гаворыць гэтае прозвішча ўдзельнікам мітыngu. Аднак невысокі каранасты чалавек з пукатым ілбом і маладымі іскаркамі ў вачах з першых-жа хвілін непадзельна авалодвае аўдыторыяй. Яго простыя словы ўліваюць у сэрца волю да барацьбы, упэўненасць у перамозе, Зала замірае, пакораная жалезнай логікай, палымянай перакананасцю яго прамовы. І калі ён пакідае трыбуну, усе падымаюцца, ахопленыя незвычайным уздымам. Большэвіцкая рэзалюцыя, прапа-

наваная Карпавым, аднадушна прымаецца. Са спяваннем рэвалюцыйных песень рабочыя выходзяць на вуліцу, натхнёныя імкненнем змагацца да поўнай перамогі.

Маладая работніца альбомнай фабрыкі Груня Круглова гаворыць свайму таварышу:

— Паслухаў-бы Ленін, якія прамоўцы ёсць сярод піцёрскіх большэвікоў.

Як-жа была яна ўсхвалявана, калі таварыш шырока ўсміхнуўся і ціха сказаў:

— Гаворыш, калі-б Ленін паслухаў? Дык гэта-ж ён і выступаў. Толькі гаворыць аб гэтым не трэба. Ільіч — на нелегальным становішчы. І на мітынг ён прыехаў, пагарджаючы небяспекай.

Так Груня Круглова ўпершыню ўбачыла і пачула Леніна. К гэтаму часу яна ўжо была членам большэвіцкай партыі.

Больш поўвека прайшло з таго дня, калі Агрыпіна Ільінічна Круглова ўступіла ў партыю. Але

незабыўны ў яе памяці гэты ліпеньскі дзень 1905 года.

— Выйшла на вуліцу. Здаецца, той-жа знаёмы з дзяцінства раён, дзе вырасла, дзе ведала кожны каменьчык, кожны куточак. А ўсё выглядае інакш. І вуліцы не тыя, і дамы не тыя. І ўсе мае перажыванні, усё мае маленькае дзявочае гора і крыўда пацямнелі, здаліся мне такімі нязначнымі і смешнымі ў параўнанні з тым жыццём, якое адкрывалася перада мною з гэтага дня.

Ідзе дзяўчына па адной з пецярбургскіх вуліц. У яе руках невялікі скрутак. А за ёю па пятах — лядашчы чалавек са зладзеяватымі вачыма. Спыніцца дзяўчына паглядзець на вітрину магазіна, і ён спыняецца на прыстойнай адлегласці. Бясспрэчна гэта шпik. Груня Круглова мяняе маршрут, выходзіць на шумны праспект, паварочвае на другі, ідзе гадзіну, дзве, пакуль ёй не ўдаецца на нейкую секунду схвацьца ад вачэй шпика і загубіцца ў

натоўпе. Шпик кідаецца, мітусіцца, але ўжо позна, прастыў след хутканогай дзяўчыны. Нібы ў вадку канула... А Груня Круглова, пасмейваючыся над «рублёвым» (так называлі рабочыя-большэвікі дробных царскіх шпікаў, якія выконвалі за мізэрную плату свае ганебныя абавязкі) і моцна сціскаючы ў руках каштоўны скрутак, спяшаецца ў назначанае месца. Яна выканала даручэнне партыі, даставіла, куды трэба, большэвіцкія пракламацыі.

На варотах фабрыкі — спіс зволених забастоўшчыкаў. У гэтым спісе і Агрыпіна Круглова. Гаспадар фабрыкі, які ў дні рэвалюцыйнага ўздыму выдаваў сябе за ліберала, цяпер, пасля паражэння рэвалюцыі, паказвае зубы. Шкада расставіцца з фабрыкай, дзе яна атрымала першае баявое рэвалюцыйнае хрышчэнне. Але для яе пачынаецца цяпер новае жыццё — жыццё прафесіянальнага рэвалюцыянера. Гэта — цяжкое жыццё, поўнае нястач і небяспекі, але яно азорана вялікай, светлай ідэяй. Няма больш работніцы альбомнай фабрыкі, паліроўшчыцы па дрэву Агрыпіны Кругловой. У яе руках новенькі пашпарт на імя шлісельбургскай мяшчанкі Івановай.

Ідуць гады. На рабочых ускраінах Пецярбурга праходзіць маладая рэвалюцыянерка суровую школу барацьбы. Яна распаўсюджвае большэвіцкую літаратуру, вядзе прапаганду сярод жанчын-работніц, нясе ў народ слова Леніна. Не раз трапляе пад рэпрэсіі царскіх жандараў, не раз навісае над ёю пагроза турмы і катаргі, але выбар зроблены і ніколі не спынілася-б яна на іншым выбары. Толькі ў барацьбе за справу рабочага класа, за справу народа — сапраўднае шчасце.

І вось надыходзіць вялікі і грозны семнаццаты год. Адзін за другім спыняюцца заводы Пецярбурга. Магутныя лавіны дэманстрантаў запаўняюць вуліцы. У Міжнародны жаночы дзень, 23 лютага (8 сакавіка), да дэманстрантаў далучаюцца па закліку большэвікоў піцёрскія работніцы. Праз Ліцейны мост к цэнтру горада накіроўваюцца работніцы Выбаргскай стараны. Развываюцца чырвоныя сцягі. Над радамі плакаты: «Далоў імперыялістычную вайну!», «Далоў самадзяржаўе!», «Вярніце нашых мужоў і братоў!», «Патрабуем хлеба!». На чале калоны завода «Прамет» — работніца-паяльшчыца Агрыпіна Круглова. Па калоне застрэчы кулямёт. Падаюць раненыя. Страляюць з палаца графа Шэрэмецьева.

— Здымем кулямётчыка, таварышы!

рышы! — звяртаецца Круглова да рабочых і салдат. Група дэманстрантаў урываецца ў графскі палац. З гонарам дастаўляе Агрыпіна Круглова ў раённы большэвіцкі камітэт захоплены ў ворага кулямёт. Гэта яе першы рэвалюцыйны трафей. Ён паслужыць справа рэвалюцыі.

Агрыпіна Ільінічна Круглова.

Агрыпіна Ільінічна расказвае, як у лютаўскія дні паўстаўшыя рабочыя накіраваліся да турмы вызваляць палітычных зняволених.

— Бледныя, знясіленыя, змучаныя людзі кідаліся да нас, абдымалі нас, цалавалі: — Дзякуй, таварышы! Няхай жыве рэвалюцыя!

Хоць і быў у мяне грозны выгляд — у кажуху, валёнках, з нагам на баку, але з цяжкасцю стрымала сябе, каб не расплакацца па-бабску. Ніяк не магла я суняць і скрыць слёзы.

Самадзяржаўе пала. Але Ленін папярэджаў з Швейцарыі, са свайго далёкага выгнання: гэта толькі першы этап рэвалюцыі, трэба рыхтаваць перамогу пролетарыята на другім этапе рэвалюцыі, рыхтаваць рэвалюцыю сацыялістычную.

Красавіцкая ноч ля Фінляндскага вакзала. Тысячы рабочых, салдат і матросаў з чырвонымі сцягамі запаўняюць прывакзальную плошчу, перон. З вагона выходзіць з радаснай усмешкаю Ільіч. Рабочыя падхопліваюць яго на рукі і ўносяць у залу вакзала.

— Цяжка мне перадаць, — расказвае Агрыпіна Ільінічна, — у якім захапленні былі мы, калі ўбачылі Леніна. Здавалася, не будзе канца грамавому «ўра», якое вырвалася з тысячаў сэрцаў.

Ільіч падняўся на бранявік і выступіў са сваёй гістарычнай прамовай, якую закончыў заклікам: «Няхай жыве сацыялістычная рэвалюцыя!» І зноў над плошчай, над суседнімі вуліцамі, над берагамі Невы загрымела тысячагалошае «ўра». Ільіч тут, у Расіі, з намі... Мы віншавалі адзін аднаго, акрыленыя гэтай сустрэчай, мудрай прамовай правадыра. Мы ведалі: цяпер справа рэвалюцыі пойдзе на лад.

Кіпучыя дні рэвалюцыйнай барацьбы. Буржуазія, якую падтрымліваюць меншавікі і эсэры, імкнецца падавіць рэвалюцыю, абрушвае жорсткія рэпрэсіі на большэвіцкую партыю. Вораг пускае ў ход самы дзікі і гнусны паклёп. Ленін — у падполлі. На Охце, ля маста праз Неву, праходзіць мітынг. Выступае Агрыпіна Круглова. Яе прамову перапыняе чыйсьці злосны вокліч.

— Не слухайце большэвікоў! Няхай яна скажа, дзе іх Ленін. Збег за граніцу?

— Ленін на пасту, таварышы. Ленін — на чале рэвалюцыі.

— Дзе-ж ён? Дзе? — не сунімаецца правакатар.

— Каму-каму, а такой сволачы, як ты, не належыць ведаць, дзе Ленін.

Гул ухвалення пракатваецца па плошчы.

— Маладзец, Груня!

— Выгаліла, як у цырульні!

— Дала дакладны адрас, схадзі ў госці, — звяртаюцца да правакатара, але ён, боязна азіраючыся па баках, спяшаецца схаватца.

Нікому не ўдалося пахіснуць веру рабочых у Леніна, у байцоў яго партыі. Усё жыццё большэвікоў — на вачах ва ўсіх. Яны свае, родныя... Хто не ведае на Охце Агрыпіну Круглову, патомную піцёрскую пролетарку! Тут яна вырасла, тут юнай дзяўчынкай, падлеткам пачала свой працоўны шлях, тут узмужнела, стала перадавой, свядомай работніцай, большэвічкай. «Наша Груша» — любоўна называлі яе рабочыя охцэнскіх заводаў і фабрык.

Шосты з'езд партыі вынес рашэнне аб падрыхтоўцы ўзброенага паўстання. Трэба забяспечыць рабочых охцэнскіх прадпрыемстваў зброяй. І Агрыпіну Круглову можна было бачыць сярод рэвалюцыйна настроеных салдат Новачаркаскага, Праэбражэнскага палкоў. Захоўваючы найстражэйшую канспірацыю, яна разам з іншымі таварышамі перапраўляе вінтоўкі ў старанна ўкрытае месца. Расце запас зброі і боепрыпасаў. А напярэдадні ўзброенага паўстання прыходзілі ўначы і бралі з рук Агры-

піны Ільінічны зброю рабочыя бліжэйшых заводаў. З гэтай зброяй у руках яны ішлі займаць тэлефонную станцыю, тэлеграф, радыёстанцыю, вакзалы, масты праз Неву. З гэтай зброяй яны ішлі на штурм Зімовага Палаца.

І вось Агрыпіна Круглова зноў ўбачыла Леніна. Гэта было 26 кастрычніка (8 лістапада) 1917 года ў Смольным, на другім Усерасійскім з'ездзе Саветаў, які абвясціў пераход усёй улады ў рукі Саветаў, пачатак новай эры ў гісторыі Расіі, у гісторыі чалавечтва.

Рэвалюцыя перамагла. Трэба было замацаваць перамогу, падавіць шалёнае супраціўленне буржуазіі і яе прыхвасняў... Да раскошнага панскага асабняка на Сергіёўскай падыходзіць група ўзброеных салдат і рабочых. На чале гэтай групы — Агрыпіна Круглова. У яе мандат на права вобыхаў, адабрання зброі і боепрыпасаў. Пад мандатам подпіс: старшыня Соўнаркома Ленін.

Наглуха зачынены масіўныя дзверы з чорнага моранага дубу. На званкі ніхто не адгукаецца. Здаецца, жыццё замерла ў гэтым доме.

— Што-ж, калі гаспадары не разумеюць званкоў, пастукайце злёгка, — гаворыць Агрыпіна Ільінічна.

Дзверы нібы кракаюць пад ударам дзесяці прыкладаў. У доме заварушыліся. Хтосьці паварочвае цяжкія засовы.

— Што вам трэба? — пытае гаспадар асабняка, генерал, упраўляючы артылерыйскім заводам.

— Мы прыйшлі зрабіць у вас вобых.

— На якой падставе, дазвольце даведацца?

— На падставе распараджэння старшыні Соўнаркома Леніна.

Ні ў гасцінай, ні ў сталовай, ні ў кабінёце генерала, ні ў мностве іншых пакояў велізарнай кватэры нічога не выяўлена. Але вось дзверы, якія вядуць у спальню. Гаспадар перагароджвае шлях, прыкметна хвалюючыся.

— Туды пусціць не магу, — гаворыць ён. — Там спальня, мая жонка хвора. Вы — жанчына, вы павінны мяне зразумець.

— Вашай жонцы нішто не пагражае.

Ложак пусты. А побач высокая, незвычайнай формы канапа, пакрытая дываном. На ёй ляжыць «хвора» генеральша.

— Прыдзецца патрывожыць вашу супругу. Ёй будзе зручней у пасцелі.

— Гэта варварства, — крычыць генерал. — Вы адкажаце за беззаконне.

— Калі яго правасхадзіцельства адмаўляецца, асцярожненька перанясіце хворую на ложак, — звяртаецца Агрыпіна Ільінічна да таварышаў. — Толькі акуратна, не забывайце, каго нясеце, — дадае яна з ледзь прыкметнай іроніяй.

Рэзкім рухам рукі адкідае яна дыван. Так і ёсць — гэта не канапа, а скрыня. А ў ёй радамі адна да другой укладзены новенькія вінтоўкі.

— Дык хто-ж варвары, ваша правасхадзіцельства, — мы ці вы? Хіба такое ложка падыходзіць для хвора жанчыны?

К вечару група Агрыпіны Круг-

ловой даставіла ў Смольны дзве машыны, грузаныя вінтоўкамі і боепрыпасамі. Вораг, прытаіўшыся, рыхтаваўся патапіць у крыві рэвалюцыю. Але ён быў абясшкоджаны пільнасцю рэвалюцыйнага народа, мудрасцю, празорлівасцю партыі.

Агрыпіна Ільінічна расказвае аб сваім жыцці пасля Кастрычніка. Яна змагалася са зброяй у руках і клапацілася аб дзецях-сіротах, вяла палітычную работу сярод жанчын і змагалася супроць эпідэміі, размяркоўвала мізэрныя запасы прадуктаў харчавання і ўдзельнічала ў падаўленні белавардзейскіх мецяжоў. А затым доўгія гады партыйнай і прафсаюзнай работы.

І зараз, хоць гады бяруць сваё, Агрыпіна Ільінічна Круглова паранейшаму ў гушчы палітычнага жыцця. Яна выступае ў клубах, школах, на піонерскіх зборах, расказвае аб вялікай перамозе, заваяванай у Кастрычніку 1917 года. І маладыя ленінградцы з хваляваннем слухаюць гэтую сіваю жанчыну з маладымі вачыма, верную дачку партыі, актыўную ўдзельніцу трох рэвалюцый.

С. ПАЛЕСЬЕУ

г. Ленінград.

У Мінску па Доўгабродскай вуліцы будуюцца памешканне для Заходняга аэрагэадэзічнага прадпрыемства. Аўтар праекта — архітэктар Вольга Ладыгіна, якую вы бачыце за работай у майстэрні.

Фото П. Нікіціна

ЛІЧБЫ І ФАКТЫ РОСКВІТУ БЕЛАРУСІ

Штомесяц сотні аўтамашын сыходзяць з канвеера Мінскага аўтазавода.

За гады савецкай улады змянілася аблічча роднай беларускай зямлі. У краі, дзе да Вялікага Кастрычніка не было фабрык і заводаў, дзе ўся прамысловасць складалася з некалькіх невялікіх саматужных металаапрацоўчых майстэрняў, цяпер выраслі гіганты машынабудаўнічай прамысловасці: Беларусь вырабляе аўтасамазвалы, трактары, матацыклы і лакамабілі, складаныя станкі, піяніна, прыёмнікі. Валавая прадукцыя ўсёй прамысловасці рэспублікі ў 1954 г. узрасла ўдвая ў параўнанні з 1940 г. Асабліва хуткімі тэмпамі расце машынабудаванне. Яго прадукцыя вырасла ў параўнанні з 1940 годам у 14 разоў.

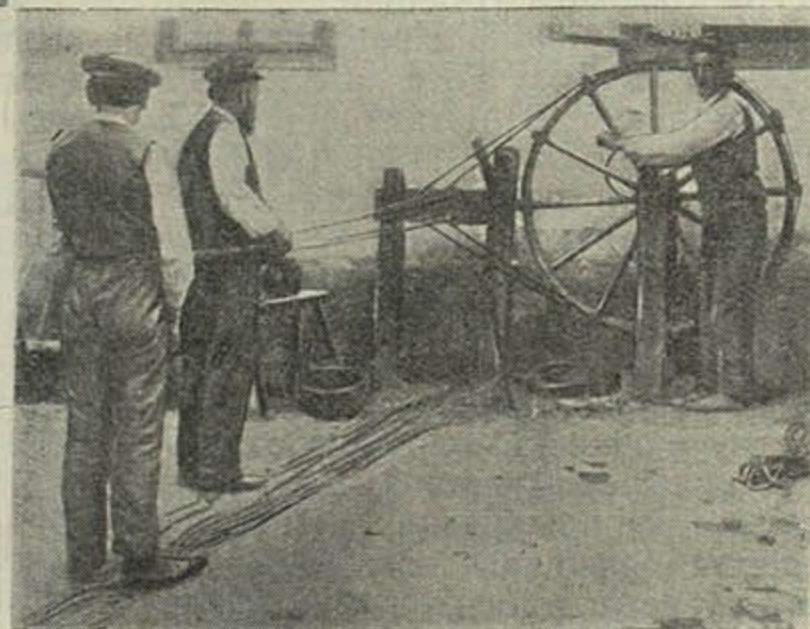
На грандыёзных будоўлях нашай краіны працавалі і

працуюць магутныя 25-тонныя самазвалы Мінскага аўтазавода. На калгасных палях Беларусі, Прыбалтыкі можна сустрэць лёгкія, рухавыя трактары «Беларусь» — прадукцыю Мінскага трактарнага завода.

З года ў год расце наша прамысловасць, павялічваецца выпуск машын, станкоў. Сёлета за першае поўгоддзе вытворчы план па выпуску валавой прадукцыі выкананы на 102 працэнты, што на 12 працэнтаў больш у параўнанні з першым поўгоддзем мінулага года.

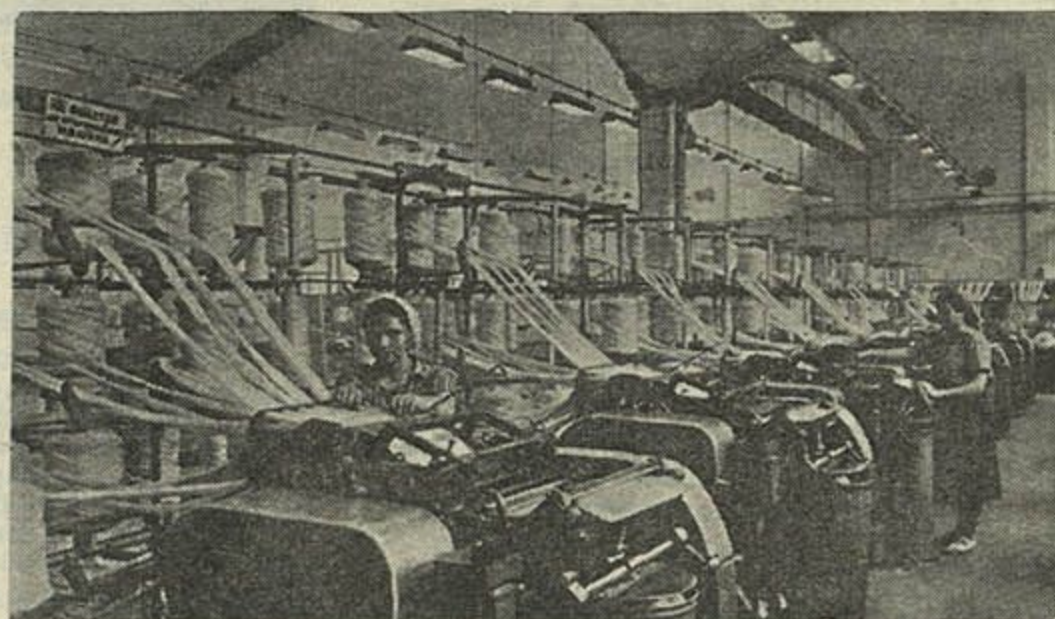
Раней Беларусь не мела лёгкай прамысловасці, калі не лічыць саматужных майстэрняў па вырабу скур, пляценню вяровак, а зараз ва многія гарады СССР паступаюць віцебскія дываны, мінскія і гродзенскія

Дзе была вакол пустэча,
Як тая магіла,
Ўсталі фабрыкі, заводы —
Рэспублікі сіла.

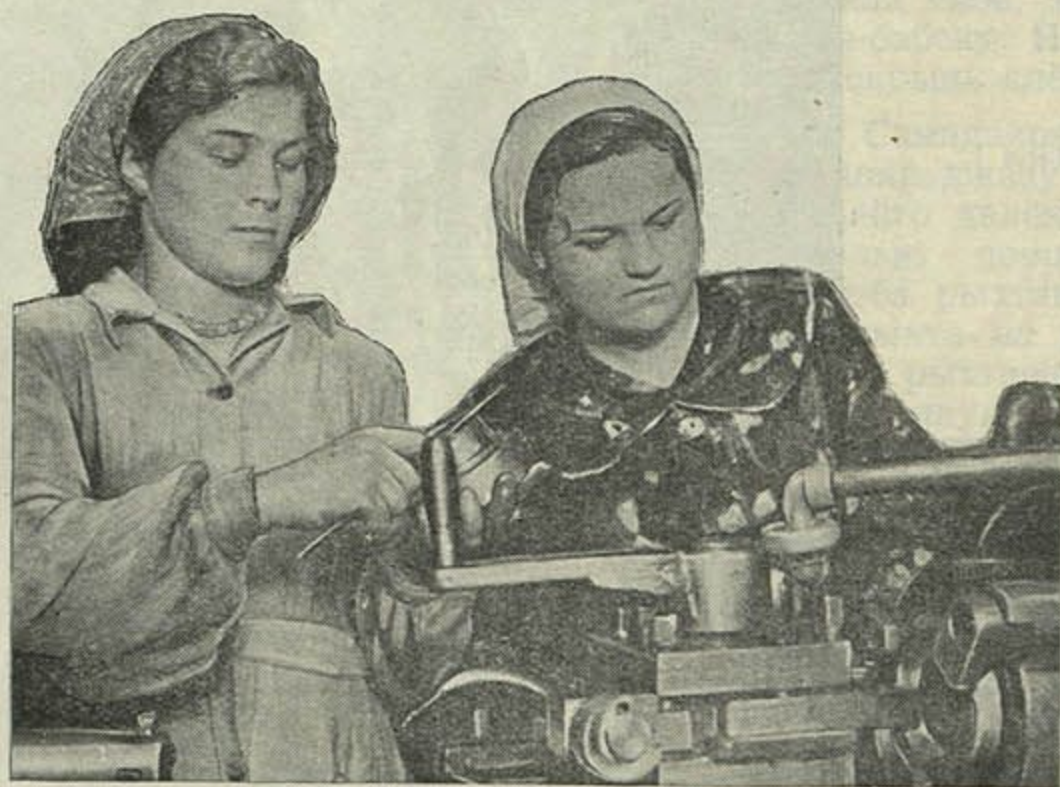
Такой была прамысловасць Беларусі да рэвалюцыі. На здымку: старая майстэрня па вырабу вяровак. Фото з Рэспубліканскага музея.

сукны і драпы, аршанскія ільняныя палотны, трыкатажныя вырабы віцебскай, бабруйскай і гомельскай фабрык, швейныя вырабы віцебскай фабрыкі «Сцяг індустрыялізацыі», мінскай фабрыкі імя Крупскай, розны абутак. У нас упершыню пабудаваны цукровы завод у Свідзель.

На Мінскім камвольным камбінаце ўступілі ў строй цэхі першай чаргі: часальны, прадзільны, грэбенечасальны і роўнічны. Выдана першая прадукцыя пражы. На здымку: лінія станкоў грэбенечасальнага цэха.

Фото В. Лупейкі
(Фотахроніка БелТА)

Шмат дзесяцікласнікаў прыйшло сёлета працаваць на Мінскі трактарны завод. Тут яны набываюць розныя спецыяльнасці. На здымку: комсамолка Валя Гегеня, якая скончыла Даманаўскую сярэднюю школу Быценскага раёна, авалодвае спецыяльнасцю токара пад наглядом токара Ніны Бабаевай (злева).

Фото П. Пермінава

Лепшыя бракоўшчыцы аддзела чэха Віцебскага дыванава-плюшавага камбіната Паліна Дубчанка і Зіна Казакова, якія выконваюць месячную норму на 120 прац.

Фото В. Дагаева.

ПЕРШАЕ маё знаёмства з мінскай швейнай фабрыкай імя Крупскай адбылося пры самых нежаданных і непрыемных абставінах. Я набыла даволі дарагі касцюм з ярлыком «Мінская швейная фабрыка імя Крупскай», але, як тут-жа выявілася, апра-нуць яго нельга было і аднаго разу. Палоскі на спіне касабочылі, рукавы моршчыліся, каўнер сабе «цягнуў» — наогул уражанне было самае адчайнае: мех ды і толькі!

Мне параілі звярнуцца ў камісійны магазін. Пайшла ў адзін, другі, трэці — і ва ўсіх трох прыняць касцюм адмовіліся.

— Хто яго ў нас купіць? — зняважліва варочалі мне маю адзежыну ацэншчыкі. — Гэта-ж Мінская фабрыка... Ададце ім назад касцюм, а яны няхай ададуць вашы грошы...

Лёгка сказаць: «Ададце!» А калі на фабрыцы ў мяне спытаюць: «А дзе-ж былі вашы вочы, калі куплялі касцюм? Кепска пашыты, дык не трэба было браць».

Уся справа была ў тым, што касцюм гэты набыла я самым лёгкадумным чынам, «завочна», як «цудоўную рэч», якая толькі не падышла па размеру...

Праклінаючы сваё лёгкадумства і адчуваючы страшэнную няёмкасць, я вымушана была пайсці са зламчасным касцюмам на фабрыку...

І з таго часу доўга асперагалася ярлыка «Мінская швейная фабрыка імя Крупскай»...

Гэта было тры гады таму назад.

І вось у мяне заданне: пісаць нарыс пра фабрыку імя Крупскай. Сказаць папраўдзе, недзе ў глыбіні душы варушыўся непрыемны камячок, які застаўся яшчэ ад першага знаёмства. Супакойваю сябе адным: «Ат, нічога, начальства там змянілася, а з новага хто будзе ведаць пра даўнюю гісторыю з касцюмам у палоскі?»

... Мінскай швейнай фабрыцы імя Крупскай сёлета ў кастрычніку спаўняецца 25 год. Узрост даволі сталы. І трэба сказаць, што дарога да сталасці ішла тут не заўсёды роўна: не толькі ўгору і па гладкай сцежачцы, але былі і ўхабіны, былі нежаданыя павароты — усё тое, што прыносіць не толькі славу і гонар.

... Першае, што кідаецца ў вочы і робіць прыемнае ўражанне, гэта высокія стройныя калоны па фасад новага, без малаго закончанага будынка. «Няўжо, — дзівішся, — швейнікі сабе такі палац адбудавалі? Тут ужо будзе дзе разгарнуцца і фабрычнай моладзі, і канторы, і дырэктар, нарэшце, выберацца са сваёй кануркі-пакойчыка і атрымае адпаведны кабінет».

У сэнсе культурнага жыцця і размяшчэння вельмі бедна жыве фабрыка імя Крупскай.

Бедна не таму, што няма тут талентаў або ахвотнікаў працаваць і весяліцца ва ўмовах, якія неабходны для працы і адпачынку.

Думаецца, ранейшае кіраўніцтва фабрыкі (якое, дарэчы, часта мянялася) мала клапацілася пра гэта.

У кожным разе новы будынак — вялікі зрух. Прыемная падзея.

Фабрыка імя Крупскай — пераважна жаночае прадпрыемства.

У абедзенны перапынак і ў

ДРУГОЕ ЗНАЁМСТВА

Нарыс

час паміж зменамі фабрычны двор нагадвае сабой стракаты жаночы кветнік.

Два жывыя стракатыя патокі стрэліся на фабрычным дварэ і, уліўшыся адзін у другі, нарэшце размінуліся.

Скончылася першая змена і заступіла другая.

Працоўны пульс б'ецца без перабою, роўна і бадзёра.

* * *

У цэху бялізны — прыемнае адчуванне светлага прастору і ўтульнасці. Цэх нядаўна адрамантаваны. Белізна столі і сцен зліваецца з белізнай тканіны, якую заняты сталы работніц. Утульнасць надаюць шаўковыя гардзіны на вокнах і плюшавыя дарожкі на праходах паміж станкамі.

Цэх таксама ўпрыгожваюць чырвоныя сцяжкі з залатымі словамі: «Брыгада выдатнай якасці»...

...Еўдакія Данілаўна Бірукова — майстар змены, прыйшла на фабрыку ў 1928 годзе шаснаццацігадовай дзяўчынай.

Уласна кажучы, якая тады фабрыка была? На ўскраіне горада сталі адзін-адзіны цэх, у якім вырабляліся дзіцячыя цацкі. Тут-жа, на беразе Свіслачы, знаходзілася і памяшканне утылізацыі. Сюды, як казалі тады, «мыць анучы» і прыйшла накіраваная біржай працы дзяўчына з Талачынскай вёскі. Іншага выхаду не было, як каля гэтых ануч пачынаць самастойнае жыццё... Дома засталася маці — удава з дванаццацю дзяцьмі...

За старанне і за тое, што на працу сваю глядзела Дуся сур'ёзна і не бачыла ў ёй нічога абразлівага, яе адразу, як толькі арганізавалася швейная фабрыка, паставілі ў цэх.

Тут яна знайшла сваё сапраўднае месца і сябровак, якія прыйшлі на фабрыку той-жа дарогай.

Прыйшла ў Мінск ад беднасці і нястачы і Маня Голубава. Год працавала ў хатніх работніцах, наведвала гурток кройкі і шыва. А потым кінула гэтую няўдзячную працу і панесла на фабрыку імя Крупскай заяву, якую пасля лікбезу здолела напісаць ужо сама...

Тут-жа, на фабрыцы, неўзабаве была створана школа па ліквідацыі непісьменнасці сярод работніц. Пасля працы, не заўсёды паспяваючы і не заўсёды маючы што перакусіць, беглі ў гэтую школу работніцы. Сядзелі да позняй ночы і нязвыклымі пальцамі ўпершыню ў жыцці вучыліся пісаць сваё працоўнае імя, чытаць вучыліся старонкі таго новага, што адчыняла перад імі фабрыка.

Цяжкія то былі гады і для фабрыкі, і для рабочых.

Следам за перабоямі ў сыравіне цягнуліся нявыпрацаваныя нормы, а за імі малыя заробкі. Чаканні ў чарзе за хлебам па картках, аднекуль з горада прывезеная поліўка — не разбіраеш з чаго: усяго і плавае, што прыгарэлая цыбуля...

Аднак ішоў час. Жыццё становілася ўсё мацней на ногі. Да канца першай пяцігодкі на фабрыцы ўжо ліквідавалі непісьменнасць. Лепшых работніц пасялілі ў новы інтэрнат. Паступова і прадукцыя фабрыкі пачала набываць вядомасць. Калі спачатку тут шлі толькі звычайную бялізну і ватнікі, дык у канцы трыццатых гадоў пачалі выпускаць жаночую бялізну, за якой пакупнікі пачалі ганяцца...

Адна з лепшых швей фабрыкі матарыстка Тамара Будай, якая выконвае норму на 125—130 працэнтаў.

У 1940 годзе на фабрыцы стварылі першыя сярэд швейных прадпрыемстваў Беларусі механізаваны канвеер.

Выраслі і людзі. Былыя работніцы Маня Голубава, Дуся Бірукова, Аня Казлова сталі майстрамі брыгад, змен, а некаторыя — і начальнікамі цэхаў.

На фабрыцы-ж уступалі ў партыю.

Еўдакія Далілаўна Бірукова і Мар'я Афанасьеўна Голубава дасканалы памятаюць гісторыю сваёй фабрыкі. Іх успаміны слухаеш не толькі з цікавасцю, але і з захапленнем.

Ведаюць яны і сённяшні дзень фабрыкі: чым жыве кожны цэх, якія недахопы найбольш хваляюць калектыв, як працуе кожная работніца. А стараных работніц і не пералічыш, і прозвішчаў усіх не назавеш...

Да таго, як сустрэцца з «ветэранамі» Еўдакіяй Далілаўнай Біруковай і Мар'яй Афанасьеўнай Голубавай, я пазнаёмілася ўжо з Аняй Запольскай і Лідзіяй Пятроўнай Крупа. Адна работніца цэха жаночага адзення, другая майстар цэха, інжынер, два гады толькі як скончыла інстытут.

Аня Запольская гадавую норму выканала яшчэ ў жніўні. У дзень выпрацоўвала 160—190—225 працэнтаў. Глядзіш на яе і здзіўляешся. Сама невялікая, хударлявая, з вельмі спрытнымі рукамі. Як яе на ўсё хапае? У дадатак яна і член цэхкома. З Аняй надзвычай «цяжка» гаварыць. Просіш хоць крышачку раскажаць пра сябе, але нічога больш не «выцягнеш» з яе, як кароткае: «Ат, працую, як і ўсе. Люблю сваю работу. Стараюся». І ўсё. Ужо ад Лідзіі Пятроўны даведваюся, што Аня бездакорна асвоіла ўсе віды аперацый, а гэта значна эканоміць час, што яна ахвотна дзеліцца вопытам, што наогул у Ані — залатыя рукі.

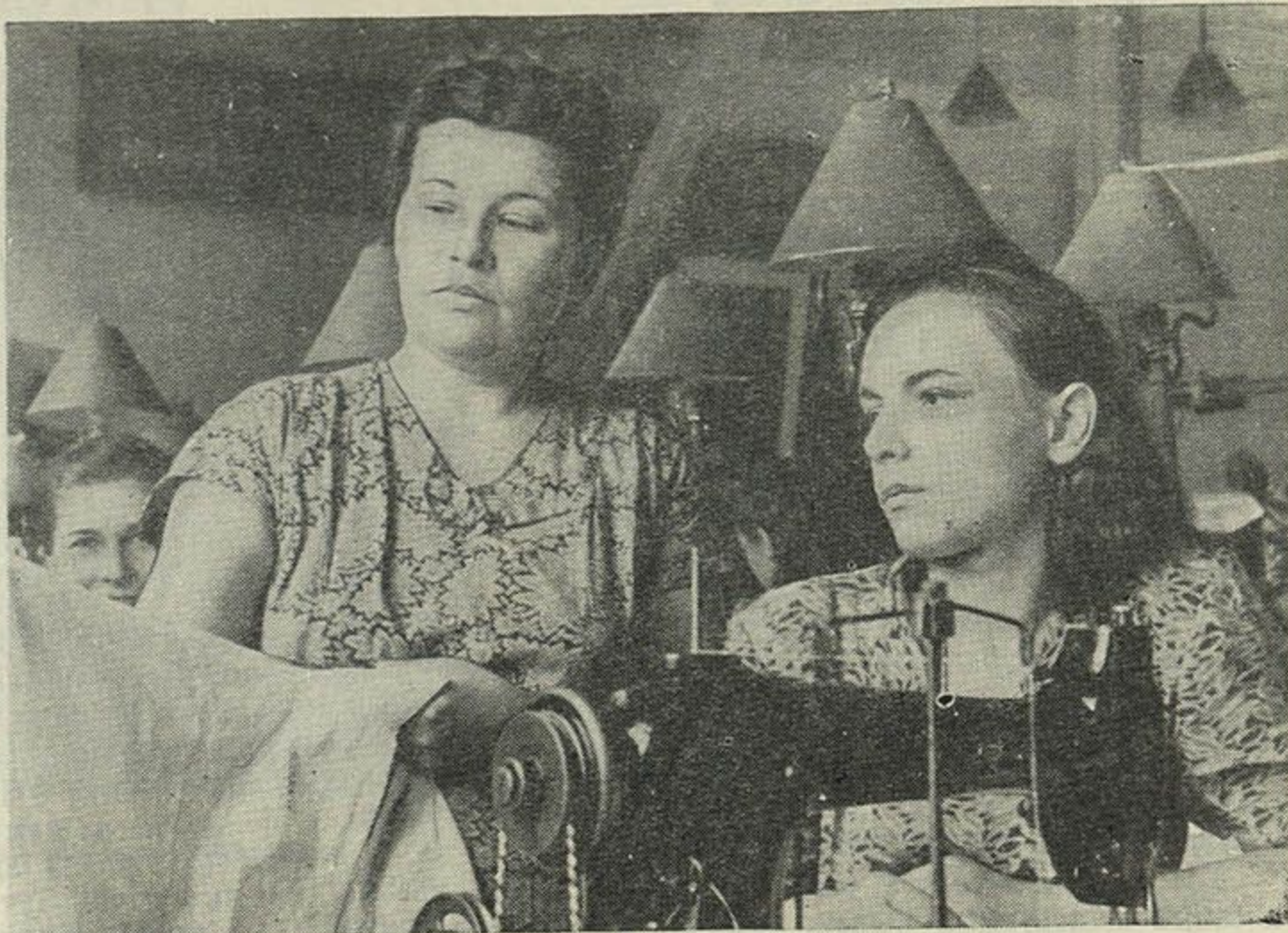
Зусім іначай гаворыць Аня пра поспехі свайго цэха і фабрыкі. У яе голасе гучыць непрыкрыты гонар:

— Зараз пра нас ужо не кажуць: «Крупская» не выканала план».

— І прэтэнзій ад пакупнікоў паменшала, — дадае Лідзія Пятроўна. — Пайшлі ўгору.

І сапраўды: пяцігадовы план фабрыка выканала яшчэ ў ліпені гэтага года. Пра яе поспехі таксама пераканаўча гавораць і некаторыя лічбы за апошнія восем месяцаў. План выканан на 102,2 працэнта. Фабрыка дала 97,2 працэнта прадукцыі першым гатункам супроць 93,6 планавых.

Цягне фабрыку «ўніз» толькі асартымент. Што ні кажы, а ён яшчэ не задавальняе пакупніка. А віна тут, і немалая, кладзецца на Дом мадэляў, які ў першую чаргу павінен неслі адказнасць за ўдасканаленне фасонаў. Яго мастакі не заўсё-

Майстар змены Еўдакія Бірукова правярае работу ў швей Ганны Абрамовіч.

Фото В. Дагаева

ды ўмеюць улічыць асаблівасці фасону ў сукупнасці з афарбоўкай тканіны, з тым, на які ўзрост яна разлічана, не заўсёды ўмеюць знайсці такую аздабу, якая-б «не крычала», «не кідалася ў вочы»...

Лідзія Пятроўна і Аня Запольская паказваюць мне плацці, пашытыя на дарослых жанчын, на падлеткаў, на дзяўчынак-дашкольніц.

Вочы разбігаюцца. З добрым густам пашыты сукенкі на дзяўчынак і падлеткаў. Тут усё ўлічана.

— А цяпер звярніце ўвагу на гэты фасон, — гаворыць Лідзія Пятроўна, дастаючы з шафы «дарослае» плацце. — Як вы думаеце, на які ўзрост яно разлічана?

Аранжавае, глуха закрытае, з доўгім рукавом, маленькай белай уставачкай. Размер 48.

— Мне здаецца, на добрых гадоў сорок пяць...

Лідзія Пятроўна незадаволена адкідае плацце ў бок.

— Вось бачыце, маладая дзяўчына яго не купіць, а не кожная сталае «ўлезе» ў такое плацце... А мастакам Дома мадэляў, што за бяда: не будуць купляць — сорам і вымовы атрымае фабрыка, хоць да работы не прыдзярэшся.

Сумесна, утраіх, разглядаем кожнае шво, кожны рубчык. І сапраўды работа бездакорная. (Мне прыпамінаецца мой «касцюмчык», і я стараюся прагнаць міжвольную ўсмішку.)

А работніцы, акружыўшы нас, абураюцца:

— Збяруцца ў сябе, паклічуць начальства — і гэта ў іх называецца прагляд мадэляў. Нябось, каб у ГУМ'е наладзілі, дык пакупнікі сказалі-б, што ім падабаецца і што патрэбна...

З гэтым нельга не згадзіцца. Сапраўды, ці не лепей было-б адмяніць «камерныя» прагляды і наблізіць іх да пакупнікоў?

Да вайны на фабрыцы імя Крупскай працавала ўсяго 950 рабочых. Тут былі ўсяго адзін інжынер і адзін тэхналаг. А зараз толькі ў цэху плюшавых вырабаў больш 500 работніц. На фабрыцы 4 інжынеры і 65 тэхналагаў! У гонар XX з'езду КПСС фабрыка ўключылася ў сацыялістычнае спаборніцтва. Спраў вельмі многа. Праўда, хапае яшчэ і недахопаў, аднак фабрыка на ўздыме. Шосты пяцігадовы план адчыніць перад ёю новыя шырокія перспектывы. Недалёк той час, калі пакупнік будзе шукаць ярлык з надпісам: «Мінская швейная фабрыка імя Крупскай».

Алена ВАСІЛЕВІЧ

Прыёмшчыца гатовай прадукцыі Людміла Гурбо (злева) правярае жакет, пашыты Елізаветай Казловай.

ЛІЧБЫ І ФАКТЫ РОСКВІТУ БЕЛАРУСІ

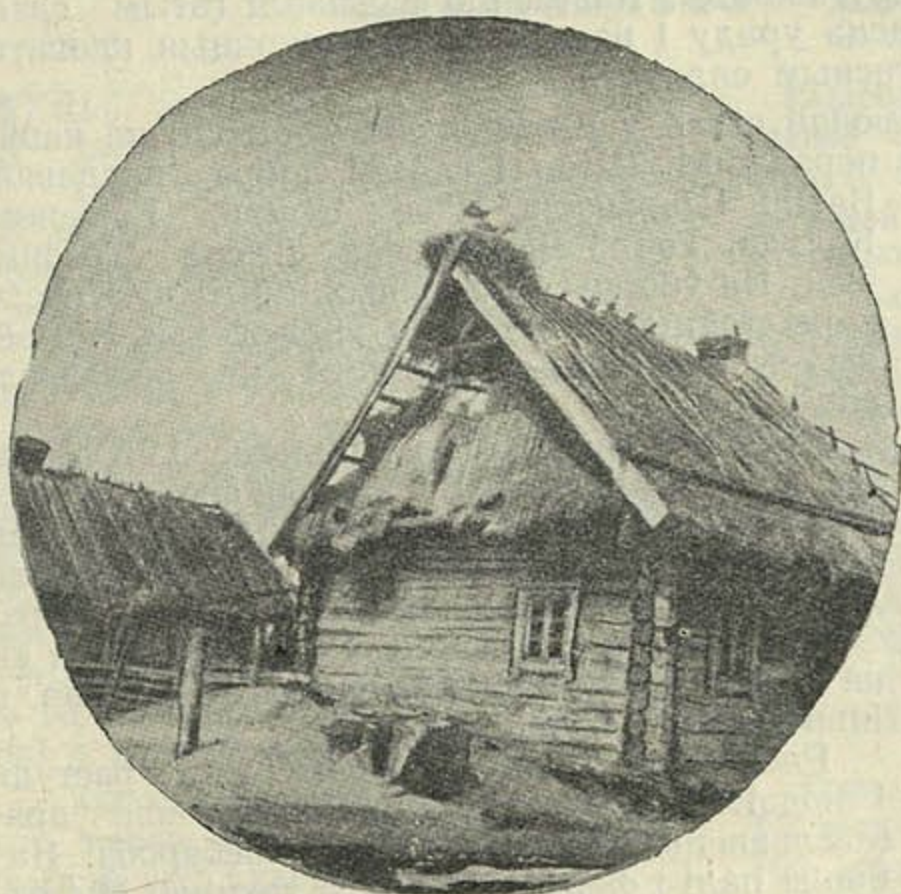
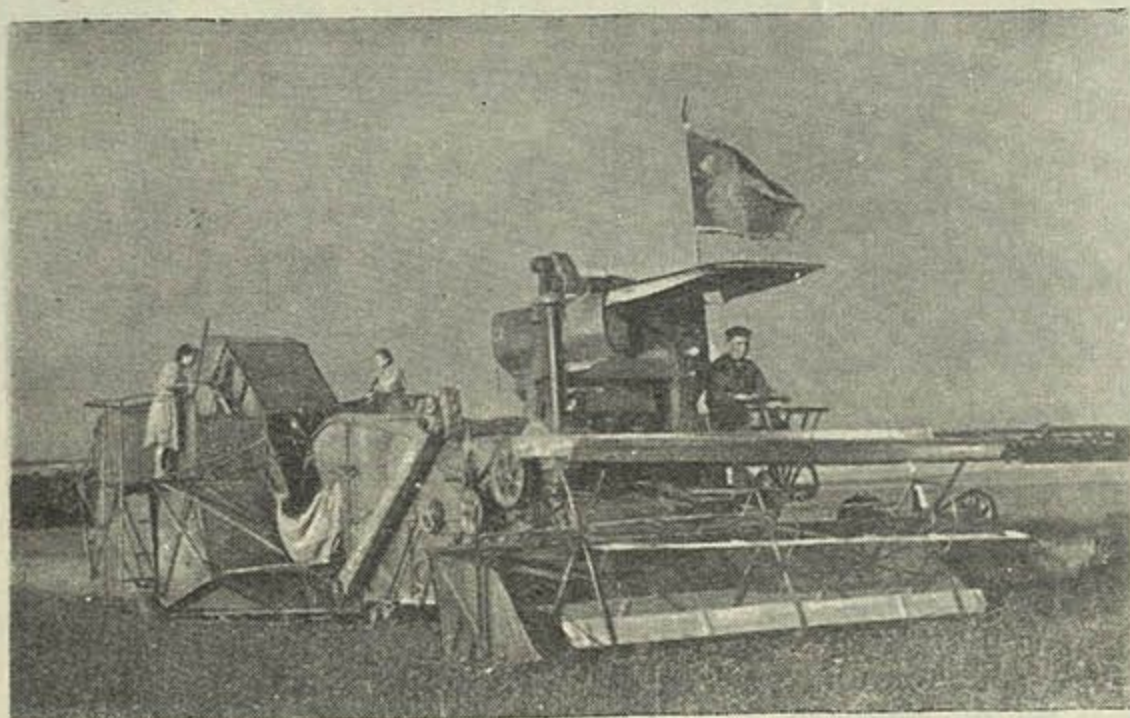
Да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі амаль дзве трэці часткі зямель Беларусі належалі памешчыкам, у карыстанні-ж сялянства было толькі 33,5 працэнта ўсёй плошчы — знясіленая ралля, сенажаці і выганы. Кастрычніцкая рэвалюцыя і калгасны лад адкрылі працаўнікам савецкай вёскі шырокую дарогу да заможнага і культурнага жыцця.

У нашай рэспубліцы 4 777 калгасаў, 120 соўгасаў, 391 машынна-трактарная станцыя, 18 меліярацыйных станцый і 835 сельскіх электрастанцый. За калгасамі навечна замацавана 13 мільёнаў гектараў зямлі.

Магутнасць трактарнага парка МТС у 1954 годзе ўзрасла супроць даваеннага ўзроўню больш як у два з паловай раз. Грашовыя прыбыткі калгасаў рэспублікі выраслі ўтрая супроць даваенных. У калгасах, соўгасах, МТС працуе вялікі атрад савецкай інтэлігенцыі: аграномы, зоатэхнікі, інжынеры, механізатары.

Наша калгаснае сялянства, узброенае перадавой агра-тэхнічнай навукай і першакласнай тэхнікай, паспяхова выконвае заданне партыі і ўрада па павелічэнню ўраджайнасці. У калгасах рэспублікі значна выраслі валавыя зборы збожжа. Вялікія дасягненні мае рэспубліка і ў развіцці тэхнічных культур. За атрыманне добрага ўраджаю лёну-даўгунцу і выкананне плана нарыхтовак ільновалакна БССР зацверджана ўдзельнікам Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі.

У дамы калгаснікаў прыйшло шчасце і радасць. Зараз у рэспубліцы шмат сапраўдных энтузіястаў сельскай гаспадаркі: 44 калгаснікі ўдастоены звання Героя Сацыялістычнай Працы, 4 153 узнагароджаны ордэнамі і медалямі Саюза ССР.

Вось яна — старая дарэвалюцыйная вёска: з пахілымі хаткамі, з раскрытымі дахамі.

Фото з Рэспубліканскага музея.

Буйна рунеюць
Нашы калгасы,

Славай краіны,
Гонарам, красай.

Лепшыя дасягненні сельскай гаспадаркі рэспублікі дэманструюцца на Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы. На здымку (зверху): Павільён БССР.

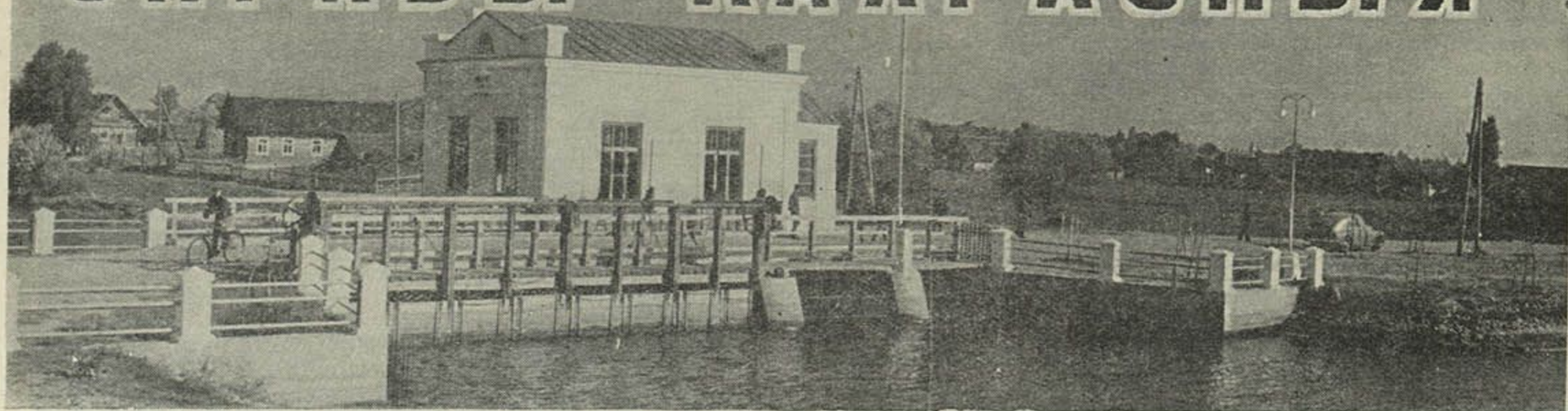
Сельская гаспадарка рэспублікі забяспечана навейшай тэхнікай. На здымку (злева зверху): перадавы камбайнер Слабадскай МТС Валянцін Панфіленка за ўборкай грэчкі ў калгасе імя Леніна Мазырскага раёна.

Фото Ф. Раманава
(Фотахроніка БелТА)

Ніна Шэсцель — адна з лепшых ільнаводак калгаса імя Варашылава Любчанскага раёна.

Фото П. Нікіціна

СПРАВЫ КАЛГАСНЫЯ

Калгасная гідраэлектрастанцыя.

У ГІСТАРЫЧНЫХ рашэннях Пленумаў ЦК КПСС аб крутым уздыме сельскай гаспадаркі разгорнута шырокая праграма росту, указаны шляхі далейшага развіцця ўсіх галін калгаснай вытворчасці. Наш калгас няўхільна ідзе шляхам, наметаным партыяй, і з года ў год мацнее, калгаснікі робяцца заможнымі. Толькі за апошнія гады мы павялічылі валавы збор збожжа ў два разы, павысілі вагу працадня.

Сёлетняя восень прынесла нам асабліва радасныя вынікі: сярэдні ўраджай збожжавых складзе, прыкладна, 18 цэнтнераў з гектара, а ў нас пад імі больш 250 гектараў.

Гэтая перамога не прыйшла сама. Яе заваявалі калгаснікі самаадданай працай у цесным саюзе з аграімічнай навукай, апіраючыся на вопыт перадавікоў. Мы добра апрацавалі ўсю плошчу пад азімня, унеслі шмат гною, торфу. Акрамя таго, асвоілі дваццаць гектараў абложных зямель.

Вядома, добраякасная перадпасеўная апрацоўка палёў, сяўба ў лепшыя аграімічныя тэрміны далі добрыя вынікі: у трэцяй брыгадзе, напрыклад, намалочана па 21 цэнтнеру азімай пшаніцы з гектара. Калгаснікі працавалі выключна дружна, стараліся не ўпусціць спрыяльнага часу ні для сяўбы, ні для ўборкі. На палях працаваў камбайн з Нягневіцкай МТС, жніяркі; у дапамогу мы паслалі 300 жней. Пры зладжанай рабоце механізатараў і калгаснікаў мы здолелі своечасова і без страт убраць ураджай,

Старшыня калгаса Ганна Кумец удакладняе з брыгадзірам Іванам Краскоўскім колькасць абмалочанай канюшыны.

Звяно Ганны Моніч, якое атрымала сёлета з 9 гектараў па 9 ц валакна. Другая справа — Ганна Моніч.

датэрмінова разлічыцца з дзяржавай па збожжапастаўках.

Дзякуючы высокаму ўраджаю мы мелі магчымасць прадаць дзяржаве больш двух з паловай тысяч пудоў збожжа. Калгаснікі выказалі гэтым сваю ўдзячнасць ураду і партыі за іх бясконцыя клопаты аб калгасным сялянстве.

Рашаючай сілай у гарачыя дні ўборкі былі нашы перадавікі. Шмат і вельмі добра працавалі Васіль Шарыкала, Павел Цішук, Елізавета Каляда, Ганна Чарняўская, Лідзія Трафімчык. На ўборцы збожжавых, лёну, кукурузы, нарыхтоўцы кармоў для грамадскай жывёлы — усюды нашы калгаснікі не шкадавалі сіл.

Сёлета ў нас было пад ільном 123 гектары. У мінулым годзе перадавыя звенні Вольгі Краскоўскай, Людмілы Мазала, Веры Комар вырастцілі добры ўраджай. Звяно Л. Мазала дало па 56 тысяч рублёў прыбытку з гектара. Сёлета калгас атрымае з гектара не менш як па 8 цэнтнераў першагатунковага валакна, а ільнонасення па 6 цэнтнераў.

Расце наш калгас, а разам з ім растуць і людзі. І як нам не расці, калі наша прамысловасць палягчае працу хлебараба. На нашы палі і фермы прыйшла тэхніка. Мы пабудавалі гідраэлектрастанцыю, на будаўніцтва якой пайшло два мільёны трыста тысяч рублёў, правялі ў дамы святло і радыё,

устанавілі 27 матораў на малацьбе, апрацоўцы лёну і на фермах.

Гэты год прынёс немалыя поспехі і жывёлаводам. Для жывёлы мы палепшылі кармавую базу, увялі зялёны канвеер, павялічылі пасеўныя плошчы пад шматгадовыя травы. У нас 87 гектараў занята кукурузай. Мы загадзя падрыхтавалі 20 сіласных ям і вежу на 2 500 тон. Ужо заклаі каля двух тысяч тон сіласу. Нарыхтавалі даволі сакавітых і грубых кармоў.

Цяпер мы маем на кожныя сто гектараў пахаці значна больш свініны, чым раней. У 1954 годзе калгас меў па 16,3 ц, а сёлета за дзесяць месяцаў атрымаў па 27,7 ц свініны на сто гектараў.

Нашы лепшыя свінаркі Валянціна Чарняўская і Валянціна Мазала з'яўляюцца ўдзельніцамі Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі. Павышаных удояў дабілася і даярка Надзея Артаус: ад 12 кароў на 1 жніўня яна надала па 1595 кг малака.

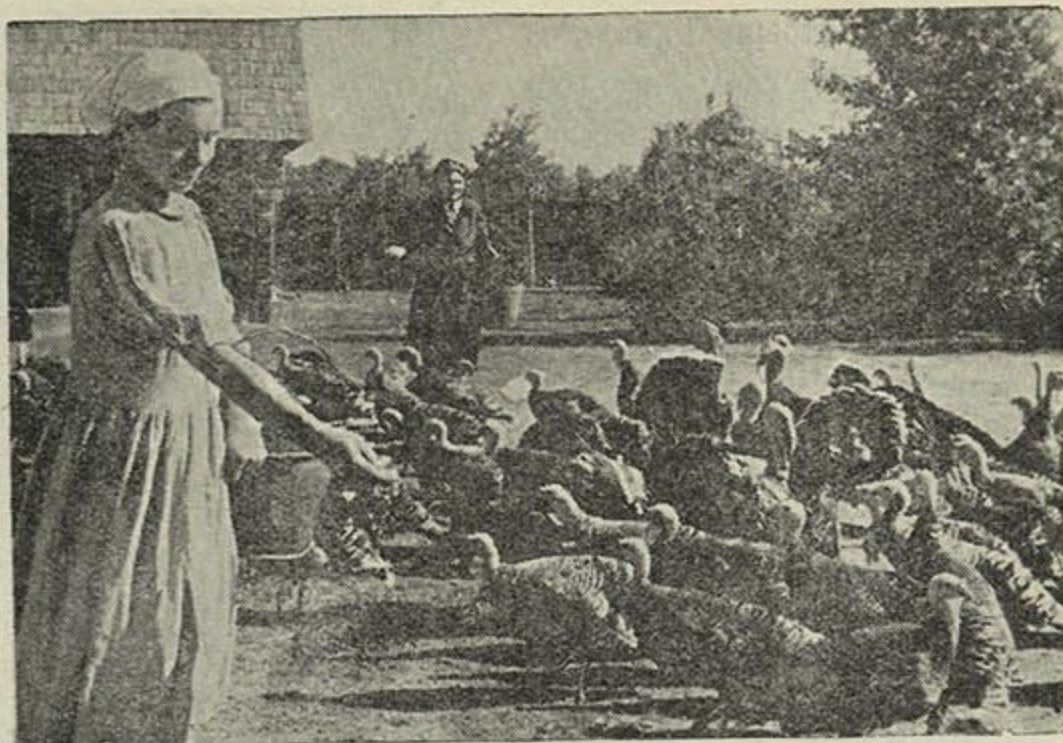
Наш калгас няўхільна ідзе ўгору ў любой галіне гаспадаркі. У 1954 годзе мы мелі крыху больш трох з паловай мільёнаў рублёў прыбытку, а сёлета будзем мець 4 560 000 рублёў. Летась калгаснікі атрымалі на працадзень па 7 рублёў, а сёлета атрымаюць па 9 рублёў, не лічачы збожжа, бульбы, кармоў. Толькі калгас з мільённымі прыбыткамі можа дазволіць сабе вялікае капітальнае будаўніцтва. Мы будзем цагляны будынак праўлення калгаса, дзіцячыя яслі, стайню, свіран.

... Прышла багатая калгасная восень. Зараз у нас яшчэ шмат работы: заканчваем абмалот, апрацоўку лёну, засыпку насення.

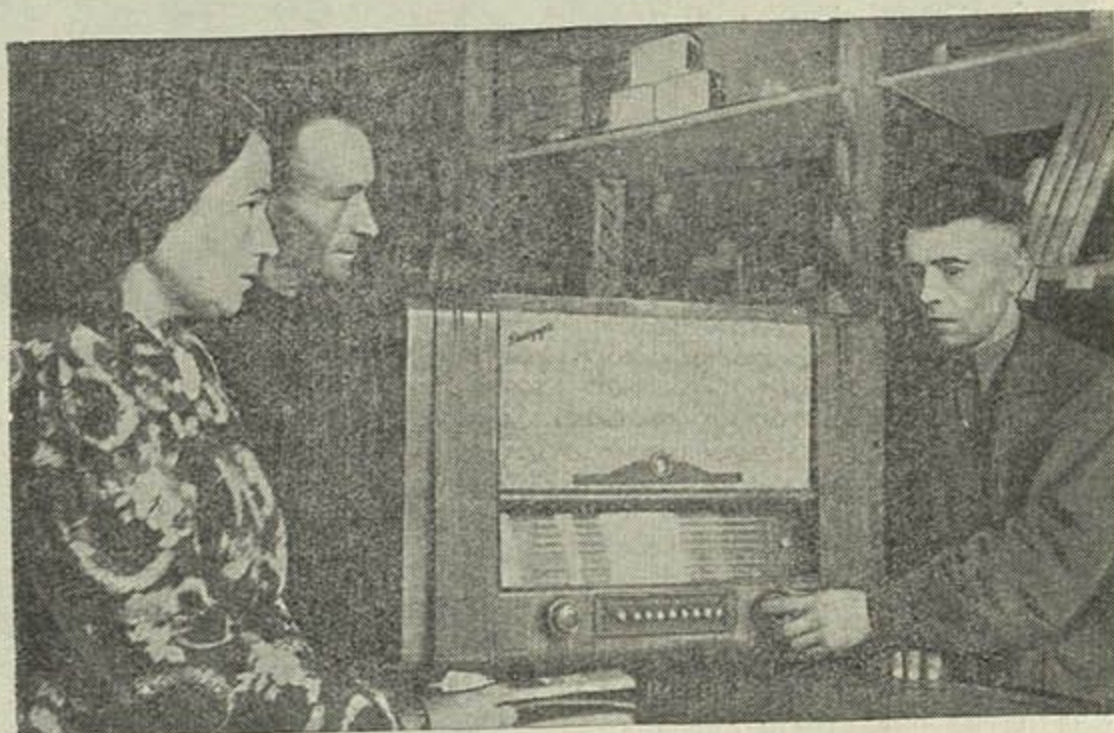
Члены нашай сельгасарцелі, як і ўвесь савецкі народ, абавязаліся дастойна азнаменаваць XX з'езд Комуністычнай партыі Савецкага Саюза.

А. КУМЕЦ,

старшыня калгаса імя Варашылава
Любчанскага раёна.

На калгаснай птушкаферме пад наглядом калгасніц Кацярыны Калыда і Мар'і Пашынінай знаходзіцца 635 курэй і 130 індыкоў.

У магазіне. Калгаснікі, муж і жонка, Надзея і Уладзімір Марушка купляюць радыёпрыёмнік.

Фото П. Нікіціна

Вынікі плённай працы

У НАС раней казалі, што панядзелак — нешчаслівы дзень. А я хачу сказаць, што панядзелак 12 верасня 1955 года для мяне, ды і для ўсіх нашых кукурузаводаў, быў адным з шчаслівейшых дзён у жыцці. У гэты дзень мы ўбачылі вынікі сваёй напружанай поўгадавой працы.

Яшчэ ў адзін з студзёных сакавічкіх дзён на агульным калгасным сходзе было вырашана — выступіць ініцыятарамі рэспубліканскага спаборніцтва за вырошчванне высокіх ураджаяў кукурузы на вялікіх плошчах. Калгаснікі абавязаліся вырасіць на 85 гектарах па 40 ц пачаткаў і па 400 ц зялёнай масы з гектара.

... Залатой называюць у нас сёлетнюю восень. Калгас ужо ўбраў багаты ўраджай усіх культур і яшчэ ў жніўні прадаў дзяржаве 1500 пудоў хлеба.

Лён сёлета мы своечасова выперабілі, абмалацілі і знялі са спелішчаў. Зараз апрацоўваем яго на аграгэце.

Радасна было глядзець, як густою сцяной стаіць кукуруза на 110 гектарах. Сцябло яе дасягала чатырохметровой вышыні, а пачаткі — трыццаці сантыметраў.

— Сапраўдныя джунглі, — казалі калгаснікі.

Асабліва палюбілася кукуруза нашым жывёлаводам. Недарма калгасныя дзяўчаты спяваюць:

Кукурузы сей багата,
Дык адзякуе аплатай.
Кукуруза тым каштоўна,
Што на ўсё яна прыгодна:
І для супу і для каш,
Асабліва — на фураж!

Летась мы засеялі кукурузай толькі 18 гектараў. Зялёнай масы сабралі па 400 цэнтнераў з гектара і заклаі 600 тон выдатнага сіласу. Дзякуючы сіласу наш калгас заняў сёлета першае месца ў раёне па надоях малака. Наша лепшая даярка Вольга Каласун, надалішы

па 1600 літраў малака ад кожнай каровы, дабілася першынства ў спаборніцтве даярак раёна. За поспехі ў жывёлагадоўлі наш калгас трымае пераходны Чырвоны сцяг райкома партыі і райвыканкома.

Добра падрыхтаваўся калгас да ўборкі кукурузы. Пабудаваў цэментаваныя сховішчы на 2000 тон.

Ва ўборачныя работы з першага дня ўключыліся камбайн «СК-2,6», трактарная касілка, жніаркі. Але жніаркі па нашай кукурузе не пайшлі: не ўзялі моцнага сцябла. Праз кожныя 25 метраў мы ўручную зрабілі прагоны, куды калгасніцы выносілі абламаныя пачаткі. Падводы звозілі іх да сіласарэзак. Камбайн за гадзіну ўбіраў па гектару кукурузы. Дзесяткі падвод падвозілі да траншэй сіласную масу. Дзве трактарныя сіласарэзкі крышылі яе.

За адзін дзень убраў 10 гектараў кукурузы. Засіласавалі 200 тон зялёнай масы і 25 тон пачаткаў. З участка

майго звяна атрымалі амаль па 500 ц зялёнай масы і па 40 ц пачаткаў. А гэта-ж слабейшы ўчастак. Добры ўраджай кукурузы вырастлі звенні Мар'і Жабенка, Варвары Панасюк і іншыя.

Радасна падводзіць вынікі плённай працы. А колькі цяжкасцей засталася ззаду!

Яшчэ з восені калгас стварыў 17 звенняў з лепшых калгасніц. Маё звяно складалася з 8 чалавек. За намі замацавалі 7 га кукурузы, 8 — лёну і 1 — цукровых буракоў. Зімой вучыліся ў агранома Васілія Ісакавіча Мядзведзева. За зіму сабралі каля 100 тон попелу. Наладзілі нават надзельнік па збору попелу ў горадзе. У хаце-чытальні правялі вечар пытанняў і адказаў на тэму: «Кукуруза — каштоўная культура».

Пад кукурузу палбіралі лепшыя ўчасткі, уносілі на гектар 40 тон кампосту ды ў кожную лунку пры пасадцы давалі па 400 грамаў аргана-мінеральнай сумесі. Насенне адсартавалі, замачылі, а перад сяўбой пратруцілі, апудрылі гексахлоранам. Сеялі ў першую палову мая выключна квадратна-гнездавым спосабам.

Ад усходу сонца і да змяркання ахоўвалі пасевы ад гракоў, аж пакуль расліны не выкінулі па 3—4 лісткі.

Вясна і першая палова лета былі халоднымі. Бясконца лілі дажджы. Пустазелле густа разраслося і глушыла слабенькія расліны.

Аграном загадаў выкопваць пустазелле ўручную. Матыгамі рыхлілі глебу, выбіралі лішнія расліны і падсаджвалі ў слабейшыя гнёзды. У гэтай рабоце нам дапамагалі шэфы. Пасля правялі рыхленне глебы ў двух напрамках трактарнымі і коннымі культыватарамі-акучнікамі. Але расліны былі кволыя, бледныя, а часта жоўтыя. Выраслі падкарміць. Унеслі ў кожнае гнёздо па 25, а ў слабейшыя — па 40 грамаў аміячнай селетры. Потым акучылі ў двух напрамках.

І пайшла наша кукуруза ў рост. Многія расліны дасягнулі чатырохметровых росту, мелі тоўстае сцябло, шырокае лісце, вялікія пачаткі.

У часе масавага цвіцення кукурузы, раніцай, калі спадала раса, праводзілі дадатковае апыленне.

Акрамя кукурузы, наша звяно добра папрацавала над вырошчваннем лёну і цукровых буракоў. Лён трэба

Высокі ўраджай кукурузы на плошчы ў 70 гектараў вырастціў калгас «Чырвоны партызан» Маларыцкага раёна Брэсцкай вобласці. Калгаснікі збіраюць па 40 ц пачаткаў, а на ўчастку ў 12 гектараў, дзе працуе звяно Кацярыны Абрамчук, — па 50 ц пачаткаў і па 400 ц зялёнай масы з гектара. На здымку: звеннявая Кацярына Абрамчук на кукурузным полі.

Фото В. Германа
(Фотохроніка БелТА)

было палопць, перабіць, малаціць, расцілаць, апрацоўваць. Адначасова прыходзілася дапамагаць брыгадзе зграбаць сена, вязаць снапы за жніяркай. І нічога не паробіш — хадзілі, бо тое і другое не церпіць адкладу. Не дзіўна, што працавалі ад зары да зары.

У разгары работ наша звяно выступіла ініцыятарам сацыялістычнага спаборніцтва комсамольска-маладзёжных звенняў раёна ў гонар XX з'езду КПСС. Мы абавязаліся, акрамя высокага ўраджаю кукурузы, атрымаць з кожнага гектара па 5 ц ільносемя і па 6 ц валакна. Па ўсяму відаць, што сваё абавязацельства мы выканам.

За старанную працу мяне і члена нашага звяна комсамолку Веру Мальчук райком комсомола ўзнагародзіў пахвальнымі лістамі. Наша комсамольская арганізацыя моцна трымае пераходны Чырвоны сцяг РК ЛКСМБ і райвыкан-

кома. Добра працуюць і комсамольска-маладзёжныя звенні Елізаветы Грамічук і Анастасіі Глінскай.

Не так даўно наша арцель лічылася самай адстаючай у раёне. Нізкімі былі ў нас і ўраджаі, і прадукцыйнасць жывёлы, і аплата працання, і дысцыпліна. А зараз людзей нібы падмянілі. Працуюць усе, не ведаючы стомы. Аб нашым калгасе ўжо не толькі ў раёне, але і ў рэспубліцы гавораць, як аб перадавым. Недарма ў нас праводзілі раённы семінар па вывучэнню вопыту раздзельнай уборкі і сіласавання кукурузы. Да нас з'ехалася каля 400 чалавек з усёй Кобрыншчыны: старшыні і брыгадзіры калгасаў, звеннявыя, жывёлаводы.

Гаспадарка нашага калгаса рэзка пайшла ўгору. У калгасе створана трывалая кармавая база, значную частку якой складае кукуруза, вырашчаная нашымі рукамі. На працэдні мы ўжо атрымалі авансам па 2 рублі грашмыа, па 1,5 кг хлеба, па 1 кг грубых кармоў.

...Добрая слава ў нас ідзе аб комсамольска-маладзёжным звяне Тацяны Федасюк з калгаса «Новы шлях». І вось перад пачаткам уборкі кукурузы, 4 верасня, я яе наведла. Хацелася пабачыць, як там людзі жывуць і працуюць. Аказалася, не горш нашых калгаснікаў. У кожнай хаце электрычнасць, радыё. Добрыя памяшканні для жывёлы, кормакухня, дзве сіласныя вежы, будоўля трэцяя. Многія дзесяткі дзяцей калгаснікаў вучацца ў інстытутах, а дачка каваля Ганна Самцэвіч — у Маскоўскім універсітэце на Ленінскіх гарах.

З Тацянай мы аб усім перагаварылі. Прыпомніла я сваё гаротнае дзяцінства і параўнала з радасным сёння. Бацька з гора напіваўся п'яным. Ад яго пабаяў маці цяжка хварэла. Мне было 6 год, калі памёр знясілены цяжкай працай бацька. З 12 гадоў я жасіла, хадзіла за плугам, сеяла.

У дружнай калгаснай сям'і я не засталася адзінокай. У сакавіку гэтага года калгаснікі аказалі мне вялікае давер'е: выбралі дэпутатам раённага Савета. Гэтае давер'е я імкнуся апраўдаць стараннай працай. Я ведаю, што мая праца — важны ўклад у агульнанародную справу, на якую кліча працаўнікоў вёскі наша родная Комуністычная партыя.

А. МІГУРА,

звеннявая калгаса імя Сталіна Кобрынскага раёна Брэсцкай вобласці.

Валакністы, залацісты

Расказ Еўдакіі ЛІСОЎСКАЙ — ільнаводкі калгаса «Перамога» Талачынскага раёна

НАШ калгас здаўна займаецца ільнаводствам. Я ўжо адзінаццаць год узначальваю звяно. Здаецца, і часу даволі мінула, каб вывучыць лён усебакова, але навука і практыка даюць штораз нешта новае.

У першыя гады пасля вайны зямля была знясілена, засмечана. Жыццё падказвала, што трэба выкарыстаць мінеральныя ўгнаенні. Потым пераканаліся, што наша зямля любіць і арганічныя ўгнаенні. Пачалі іх збіраць задоўга да веснавой сяўбы. Трохі пазней пачалі сеяць пратручаным насеннем. І так кожны год уводзім якую-небудзь навіну.

Вось і сёлета — сеялі загушчаным спосабам. Замест 40 высявалі па 100 кілограмаў на гектар. Вядома, ураджай атрымалі лепшы мінулага. У маім звяне сёлетні ўраджай, бадай, самы высокі за ўвесь час.

А колькі звяно папрацавала, каб пасеяць, захаваць і сабраць яго! Вясна сёлета была зацяжняя, а лета сухое. Прыходзілася перамагаць капрызны прыроды.

З восені свой участак — канюшынішча — мы ўзаралі пад зябліва. Вясной перад культывацый унеслі арганічныя і мінеральныя ўгнаенні ў сумесі з тарфяной крошкай. Некаторыя, трымаючыся прыказкі — кашу маслом не сапсуеш, кладуць як мага больш угнаенняў. Прыказка, вядома, добрая. Але мы ўносілі па шэсць — сем тон усякіх угнаенняў, у асноўным арганічных, што дастаткова для канюшынішча.

Перад самай сяўбой, калі глеба асела, мы разраўнялі поле валакушамі, бо на такой глебе насенне кладзецца роўна і запраўляецца на аднолькавую глыбіню.

З мая пачалі сяўбу коннымі, вузкарадковымі сеялкамі і закончылі за чатыры дні. Насенне гатунку «Светач» загадзя ачысцілі і пратруцілі.

Усходы двойчы апылялі гексахларанам. Як толькі лён увайшоў у елачку, пачалі першую праполку. З сярэдзіны мая не было дажджу. Не паспеў лянок уздужаць, як пачаў ужо жоўкнуць.

Я звярнулася да агранома Мар'і Пятроўны Мілевіч. Яна заўсёды дапамагае нам, усе навіны агранічнай навукі тлумачыць, вучыць, як іх выкарыстаць на нашай зямлі.

Вырашылі паліць лён гноевай жывкай на ўзгорках, з разліку адно ведро жывкі на пяць ведзер вады. Амаль тры гектары палілі і выратавалі лён.

Не паспелі ўправіцца з паліўкай, як падаспела другая праполка, потым падкормка. Падкармілі аміячнай салетрай па 24 кг на гектар. Лён хутка пайшоў у рост, пачаў зацвітаць.

Аднойчы заўважылі, што лён дзе-ні-дзе палёг. Добра, што своєчасова ўбачылі: лягчэй было падумаць. Так усё лета і хадзілі за ім, каб аддзякаваў ураджаем.

— Вырасціць лён поўсправы, — гавораць ільнаводцы.

І правільна. Трэба яшчэ яго і ўбраць. Калі падаспела пара браць лён, кожная калгасніца звяна прыяляла на дапамогу хатніх. Надзя Купрыянец прапавала з сястрой і маці. Мар'і Ключанок дапамагаў муж, Палагеі Ваўчок — сын з мужам, Наталлі Кудрэвіч — нявесткі з сынамі, Марфе Кубарскай — уся сям'я, Вользе Мірановіч — дачка, Мар'і Кіры-

Еўдакія Лісоўская

чэнка, Вользе Бычковай, Вары Паладка — усім дапамагалі хатнія.

Чаму ў калгасніц была такая зацікаўленасць? Кожны член звяна адказваў за пэўны участак: дрэнна не зробіш, калі суседка выйшла з падмогай.

Звяно ў цэлым спаборнічае са звяном Веры Ваўчок. Мы абавязаліся атрымаць па 6 ц насення і столькі-ж валакна з гектара, даць калгасу звыш 200 тысяч рублёў прыбытку.

Да таго-ж калгасніцы былі зацікаўлены матэрыяльна. Чым вышэй ураджай лёну, чым лепш якасць валакна, тым вышэй аплата.

У мінулым годзе наш калгас толькі за ільнопрадукцыю меў 1.600.000 рублёў прыбытку, а сёлета плануе атрымаць больш.

Лён падывае нашу заможнасць. Мы ведаем, што ўсё атрымаем, калі даб'емся добрага ўраджаю.

У мінулым годзе я, напрыклад, атрымала прэміі за лён больш пяці тысяч рублёў. А ўсяго зарабіла больш дзесяці тысяч грашмыма, не лічачы прадуктаў. Добра атрымалі і ўсе члены майго звяна.

На шматгадовай практыцы я пераканалася, што самы высокі ўраджай лён дае тады, калі цярэбяць яго ў стадыі ранняй жоўтай спеласці. Я не гляджу, што насенне яшчэ сырое, ведаю — яно хутка даспявае ў каробачках, пакуль сушацца снапы. Але тут ужо сачы добра. Калі лён крыху перастаіцца, тады каробачкі лопаюцца і насенне высыпаецца.

Улічыўшы ўсё гэта, мы пачалі браць лён 4 жніўня і за тры дні выбралі ўвесь. Вазілі яго ноччу і раніцай, каб захаваць насенне. Пасля абмалоту і ачысткі адразу-ж здавалі насенне дзяржаве. З усяго ўчастка мы здалі 6 269 кг, або па 6,11 ц з гектара.

Аднойчы наведваў звяно наш старшыня Кузьма Майсеевіч Кунцэвіч:

— Ну, Маркіянаўна, па насенню ты сваё абавязальства перавыканала.

А мае памочніцы адказваюць:

— І па валакнун таго-ж даб'ёмся.

Я тады падумала: рана хваляцца, і кажу:

— Добрыя словы справай правяраюцца. Давайце дакажам, як мы можам працаваць!

І не без хвальбы скажу: даказалі. Як пачалі расці, то жанчыны ледзь развіднее — ужо на полі. Расцілалі пад жнівеньскія росы.

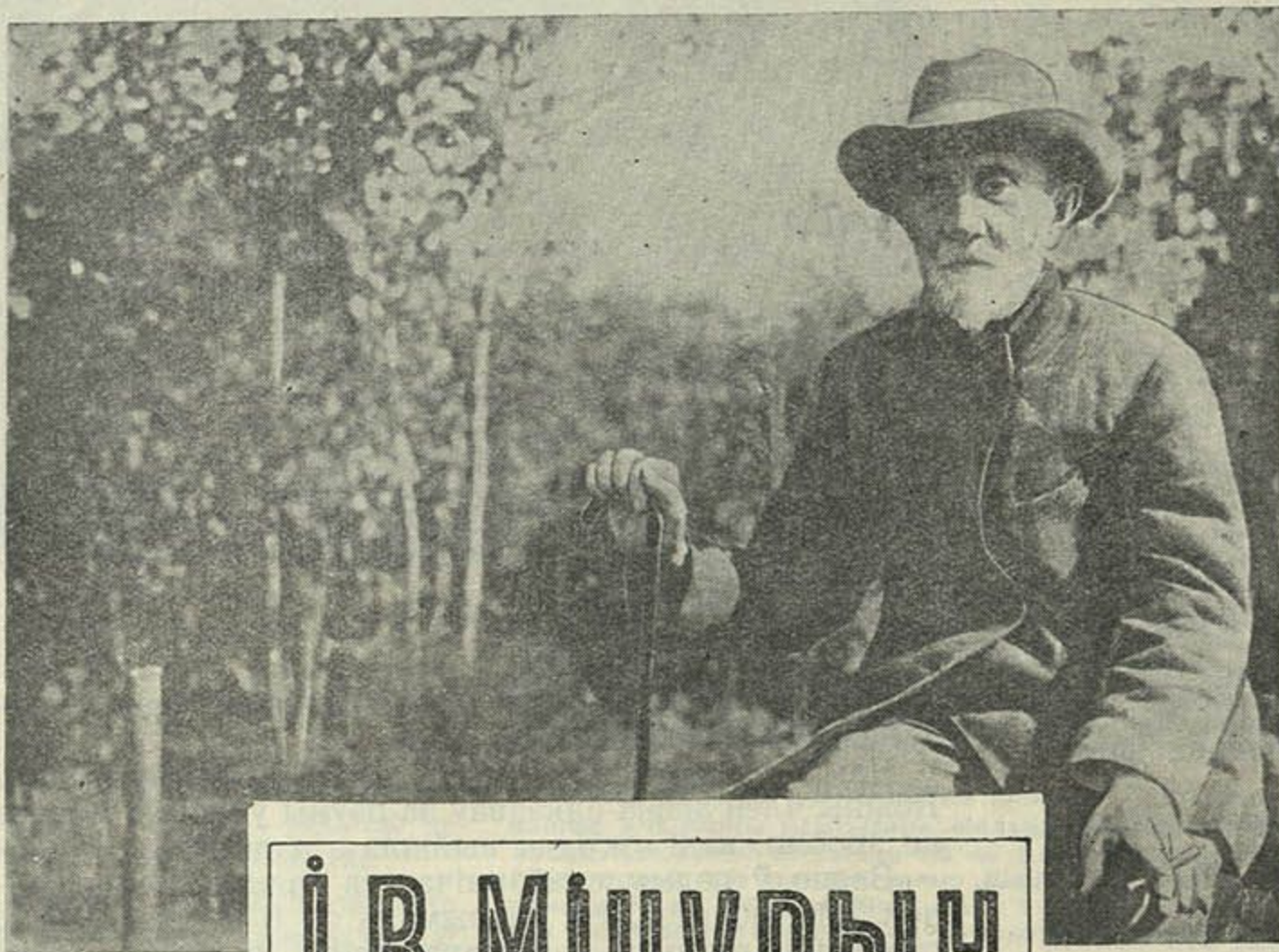
Я ўважліва сачыла, каб лён не пераляжаўся: амаль кожны дзень брала пробу. Як толькі валакно пачало роўнамерна аддзяляцца, сталі падымаць лён. За пяць дзён паднялі ўвесь са сцелішча.

Ільнотрасту мы здаем на завод. Амаль уся траста пайшла другім нумарам. Гэта значыць, што валакна будзе не менш сямі цэнтнераў.

Поспех любой работы ва многім залежыць ад дысцыпліны. Маё звязно працуе дружна, калі трэба — без адпачынку. У нас няма лепшых ці горшых — працуюць усе старанна, добрасумленна.

Лён, валакністы, залацісты, прынёс заможнасць у дамы калгаснікаў, багацце ўсёй арцелі. За апошнія гады прыкметна ўзнялася эканоміка калгаса. Асабліва развілася жывёлагадоўля. Будуюць тыпавы шлакабетонны свінарнік на 240 галоў з падвеснай дарогай, тыпавую механізаваную кормакухню, пабудавалі цагляны кароўнік на 110 галоў, устанавілі аўтапалкі, выкапалі артэзіянскі калодзеж, пабудавалі воданепорную вежу, вялікія сіласныя збудаванні. Гэта ўсё зроблена за апошнія год—два. І прыкметна вырас працадзень: ад двух да дзевяці з палавінай рублёў у мінулым годзе.

Пройдзе некалькі год — і наш калгас стане яшчэ багацей, калгаснікі яшчэ заможней.

І. В. МІЧУРЫН

(Да 100-годдзя з дня нараджэння І. В. Мічурына)

СОВЕТСКИЙ народ свято чтит память об выдающих людях, якія ўнеслі свой уклад у скарбніцу рускай навукі. Сярод рускіх даследчыкаў прыроды, якія прынеслі сусветную славу айчынай навукі, стаіць імя Івана Владзіміравіча Мічурына.

Мічурын вядомы ўсім народам нашай вялікай Радзімы як выдажны савецкі вучоны-біёлаг, вялікі пераўтваральнік прыроды. Яго вучэнне з'яўляецца якасна новым напрамкам у развіцці біялагічнай навукі.

27 кастрычніка гэтага года наш народ адзначае гістарычную дату — 100-годдзе з дня нараджэння І. В. Мічурына.

Мічурын нарадзіўся ў вёсцы Доўгае Пронскага павета Разанскай губерні. Яго бацька паходзіў з дробнамалярных дваран, хутка збяднеў.

З дзяцінства ў хлопчыка ўзнікае цікавасць да збору і пасеву насення, да калекцыяніравання яго, працяжальнага любоў да садоўніцтва.

Мічурын скончыў Пронскае павятовае вучылішча. Бацька рыхтаваў яго ў Пецярбургскі ліцэй, але, страціўшы сваю маёмасць, якая пайшла на аплату даўгоў, не здолеў

даць яму далейшай адукацыі. З дапамогай сваякоў па бацьку Мічурын усё-ж паступіў у Разанскую губернскую гімназію, але правучыўся там не доўга. З гімназіі яго выключылі за «непачцівасць у адносінах да начальства», а фактычна з прычыны таго, што ён не даў дырэктару гімназіі хабару за прыняцце яго на вучобу. Застаўшыся без сродкаў, Мічурын пакінуў свае мары аб вышэйшай адукацыі і прыступіў да самастойнага працоўнага жыцця. Сваю работу пачаў з камерцыйнага канторшчыка таварнай канторы станцыі Казлоў, потым працаваў манцёрам станцыйных гадзіннікаў і сігнальных апаратаў. Жылося маладому Мічурыну вельмі цяжка: ён быў блізка да галечы. Аднак цяжкія матэрыяльныя ўмовы не заглушылі ў яго любові да жывой прыроды.

І. В. Мічурын збірае калекцыю розных пладова-ягадных раслін і засяляе імі невялікі арандаваны ўчастак, які становіцца для яго «зялёнай лабараторыяй».

У 1888 годзе ён набывае на заробленыя з цяжкасцю грошы невялікі ўчастак зямлі ў Турмасавай слабадзе і, не пакідаючы службы на чыгунцы, цалкам аддаецца садоўніцтву.

На працвітанне рускага садоўніцтва Мічурын глядзіць як на сродак матэрыяльнага палепшэння жыцця прыгнетаных сялян і рабочых царскай Расіі. Яшчэ ў 70-х гадах мінулага стагоддзя ён ставіць перад сабой задачу — пераўтварыць рускае пладаводства. У сувязі з гэтым ён разгортвае работы па вывядзенню новых гатункаў пладова-ягадных і тэхнічна каштоўных раслін. Хутка на яго гадавальніку з'яўляюцца гібрыдныя сеянцы яблынь, ігруш, сліў, вішань, ягаднікаў. Упершыню ў сярэдняй паласе з'яўляюцца таксама поўднёвыя гатункі абрыкосаў, вінаграду, маслін, тутавых дрэва і жоўтыя папяросны тытунь.

І. В. Мічурын робіць рад вельмі важных тэарэтычных вывадаў. Ён даказвае, што старыя гатункі пладовых дрэў непрадатны для акліматызацыі, бо маюць трывалую спадчынасць і не змяняюць сваіх уласцівасцей. Неўзабаве ён устанаўлівае свой метад адбору лепшых сеянцаў, пераканаўшыся ў тым, што маладыя сеянцы, як яшчэ не ўздужаўшы арганізм, маюць вялікую здольнасць змяняцца пад уплывам знешняга асяроддзя. Мічурын высяваў насенне поўднёвых раслін у больш суровых умовах і вырошчваў сеянцы, устойлівыя да мясцовых умоў. Метадам паслядоўнага шматразовага адбору ён выводзіў сапраўды марозаўстойлівыя

гатункі («Поўночны абрыкос», чарэшню «Першая ластаўка»).

Мічурын адкрывае новыя факты, якія кладзе ў аснову далейшых даследаў. Назіраючы за развіццём сеянцаў, ён заўважае, што марозаўстойлівасць не развіваецца на тлу-стай або багатай глебе. Гэта вымушае яго перанесці свой гадавальнік на ўчастак з беднай, супясчанай глебай у Дан-скай слабадзе.

Даследчык-адзіночка, які працуе на мізэрныя асабістыя сродкі, распрацоўвае асновы навуковай гібрыдызацыі. Гэты метад дазваляе чалавеку хутчэй ствараць новыя гатункі салавіны. Мічурын пачынае актыўна перапрацаваць прыроду раслін, расхітваючы іх спадчынную аснову, выяўляючы іх лепшыя якасці метадам выхавання гібрыдных сеянцаў.

Далейшыя шматлікія даследы дазваляюць Мічурину рас-працаваць законы ламінавання. Так, ён даказвае, што сіла ламінавання залежыць ад узросту (старыя гатункі маюць большую сілу спадчыннай перадачы ўласцівасцей, чым ма-ладзья), ад працягласці існавання віду (дзікарастучыя віды маюць большую сілу спадчыннай перадачы ўласцівасцей, чым культурныя), ад інтывідуальнага ўзросту (больш ста-ры арганізм мае большую сілу ламінавання). І. В. Мічу-рын стварае навуковую тэорыю падбору пар для скрыва-вання. Смелы наватар вельмі бліскуча вырашае праблему навуковай гібрыдызацыі аддаленых форм. Крок за крокам Мічурын ператварае ў жыццё свае творчыя думкі.

У нядаўнім мінулым вегетацыйныя гібрыды былі рэдкай і незразумелай з'явай. Атрыманне міжвідавых і міжродавых гібрыдаў давалася з цяжкасцю. У барацьбе з цяжкасцямі Мічурын распрацаваў арыгінальныя метады пераадолення нескрыважанасці далёкіх форм: метад апылення сумессю пылку, метад папярэдняга вегетацыйнага збліжэння, метад пасярэдніка.

Далейшыя шматлікія даследы дазваляюць распрацаваць метад ментара (выхавальніка), які заключаецца ў тым, што калі ў аднаго гатунку нехапае патрэбнай якасці, то яго ставяць пад уплыў другога гатунку шляхам прышчэпкі. Метад мен-тара моцна ўвайшоў у практыку селек-цыйных работ, як адзін з вельмі важных спосабаў стварэння новых гатункаў ка-рысных раслін. Аднак гібрыдызацыя, як устаноўіў Мічурын, — толькі першы этап у працэсе стварэння новага гатунку. Дру-гі этап — гэта выхаванне гібрыднага ар-ганізма праз уздзеянне на яго асаблівымі ўмовамі знешняга асяроддзя. Атрыманыя арганізмы маюць расхістаную спадчын-насць, лёгка рэагуюць на змены ва ўмо-вах жыцця. Таму чалавек павінен наву-чыцца разумна кіраваць уплывам знешніх фактараў.

Даследы Мічурына па вегетацыйнай гіб-рыдызацыі разбіваюць рэакцыйныя погля-ды вейсманізма, які адмаўляў спадчын-насць змен, узнікшых у працэсе індыві-дуальнага развіцця арганізма.

Мічурын ніколі не замыкаўся ў вузкія рамкі. Ён шырока публікуе ў друку свае работы, з жорсткай крытыкай выступае супроць тых, хто насаджае замежную культуру, хто рабалежна пракланяецца перад разумовым убоствам многіх замеж-ных рэакцыйных генетыкаў.

У 1906 годзе Мічурын пісаў: «Трэба сумленна прызнацца, што ўсе нашы веды зводзяцца да азбукі ў садоўніцтве — вось так пасадзіць, вось так прышчэпіць, вось столькі ярусаў, столькі сучкоў, а гатункі нам бог пашле ў асобе іншаземцаў, а ве-даць, як іх самім вывесці, гэта не наша справа».

Мічурын і яго вучні яшчэ ў дарэволю-

цыйныя гады стварылі вялікую колькасць вельмі каштоўных новых гатункаў пладова-ягодных раслін. Аднак афіцыйная навука таго часу не прызнавала яго як выдатнага даслед-чыка і вучонага ў галіне пладаводства. Баючыся, каб з-за цяжкага матэрыяльнага становішча не загінупа яго справа, Мічурын не раз просіць у царскага ўрада дапамогі, на што атрымлівае заўсёды адмоўны адказ.

Выведзеныя Мічурыным гатункі атрымалі шырокае рас-паўсюджанне. Прадстаўнік дэпартаменту земляробства ЗША Дэвід Ферчальд у 1911—1913 гадах прыклаў шмат нама-ганняў, каб купіць у Мічурына ўсю яго калекцыю зыход-ных форм і гібрыдаў. Але Мічурын адмовіўся прадаць свае калекцыі, лічачы іх здабыткам сваёй радзімы.

З надыходам Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі пачы-наецца новая эпоха ў жыцці і рабоце Мічурына. Большэ-віцкая партыя і савецкі ўрад ствараюць яму ўсе ўмовы для плённай работы, забяспечваюць кадрамі, сродкамі, матэрыя-ламі. У 1922 годзе вялікі Ленін асабіста цікавіцца яго ра-ботамі. Комуністычная партыя і савецкая ўлада дапамаглі Мічурину зрабіць значна больш, чым за доўгія гады ён мог зрабіць пры царскім рэжыме. З яшчэ большай энергіяй Мічурын бярэцца за расшырэнне навуковых работ.

У 1928 годзе на базе гадавальніка была створана селек-цыйна-генетычная станцыя пладова-ягодных культур (ця-пер Цэнтральная генетычная лабараторыя імя І. В. Мічу-рына).

Мічурын стварыў звыш 300 гатункаў каштоўных пладо-вых раслін. Яго справа разраслася ў велізарны рух за пераўтварэнне прыроды нашай краіны. Цудоўныя мічурын-скія гатункі пладовых раслін разводзяцца па ўсёй краіне. За выдатныя заслугі Мічурын быў узнагароджаны ордэнам Леніна і ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. У 1935 го-дзе Акадэмія навук СССР выбрала яго ганаровым членам.

У сваёй рабоце Мічурын ставіў дэвіз:

«Мы не можам чакаць міласцей ад прыро-ды; узяць іх у яе — наша задача». Да самай смерці, поўны энтузіязму і энергіі, ён распрацоўваў сваю тэорыю, заяўляючы, што «іншых жаданняў, як прадаўжаць ра-зам з тысячамі энтузіястаў справу абнаў-лення зямлі, да чаго заклікаў нас вялікі Ленін, у мяне няма».

Тысячы лепшых наватараў сельскагас-падарчай вытворчасці нашай рэспублікі шырока авалодалі мічурынскімі метадамі па вывядзенню новых гатункаў пладова-яго-дных культур, тэхнічных, збожжавых, кар-мавых і іншых сельскагаспадарчых рас-лін. У ліку лепшых вытворчых арганіза-цый, доследных станцый і асобных дас-ледчыкаў-садаводаў Беларускай рэспублікі, якія шырока выкарыстоўваюць мічурын-скае вучэнне, можна назваць Беларускую плодараднінную доследную станцыю, Беларускую дзяржаўную селекцыйную станцыю, вінаградарскі соўгас «Пружа-ны», жалгас «Большэвік» Хойніцкага ра-ёна Гомельскай вобласці, агранома-садово-да Хойніцкай МТС тав. Пінчук О. К., прак-тыка-садавода Брэсцкай вобласці Шэўчук І. І. і многіх іншых.

І. В. Мічурын адаў усю сваю энергію і веды справе пераўтварэння прыроды на-шай сацыялістычнай Радзімы. Ва ўсіх да-сягненнях нашай сельскай гаспадаркі мы адчуваем яго вялікі ўклад.

А. ЧУРЫЛАЎ, В. СМІРНОВА

Супрацоўнікамі Інстытута біялогіі праводзіцца скрываўванне розных га-тункаў кукурузы для атрымання вы-сокаўраджайных ва ўмовах Беларусі гібрыдаў. На здымку: старшы наву-ковы супрацоўнік аддзела генетыкі Любоў Хотылева і Ганна Палілава на доследным участку.

Фотэ В. Дагаева.

Энергія атама служыць міру і прагрэсу

А. НЕСМЕЯНАЎ,
прэзідэнт Акадэміі навук СССР

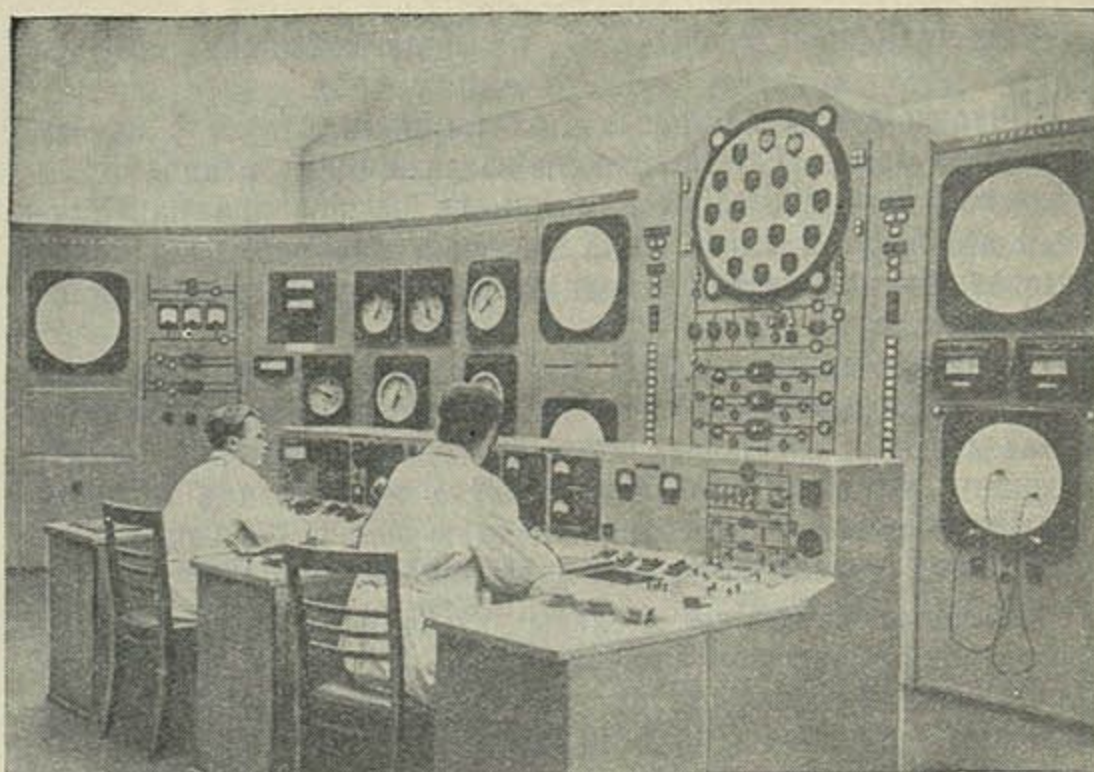
НЯМА сумнення, што ні адна вырашаная навукова-тэхнічная праблема з часу з'яўлення на Зямлі навукі і тэхнікі не была ў стане аказаць такі магутны ўплыў на далейшы прагрэс чалавецтва, як вызваленне патэнцыяльнай энергіі ядра атама або выкарыстанне велізарнай энергіі штучна ажыццяўляемых тэрмаядзерных ператварэнняў. Я кажу: штучна ажыццяўляемых, бо што датычыць прыроднага тэрмаядзернага працэсу, то ўся энергія, якой карыстаецца чалавек і ўсё жывучае на Зямлі (энергія паліва, вады, ветру, жыцця, мозгу), у канчатковым выніку абавязана сваім паходжаннем спантаннаму, г. зн. самаадвольнаму, тэрмаядзернаму працэсу, які адбываецца на Сонцы, — працэсу гарэння свайго роду вадароднай бомбы, але працяглага дзеяння. І вось настаў час не абмяжоўвацца выкарыстаннем мізэрных крошак кансерваванай у тым ці іншым выглядзе на нашай планеце велізарнай энергіі Сонца, а стварыць сваё сонца на Зямлі!

Энергічнае выкарыстанне падзельнага атамнага гаручага адкрывае перад тэхнікай і эканомікай зусім новыя магчымасці. Паводле вылічэнняў некаторых спецыялістаў, колькасць энергіі, якую тояць запасы урана і торыя ў зямной кары, у 10—20 раз перавышае энергію ўсіх залежаў каменнага вугалю і нафты, разам узятых. А наўрад ці можна сумнявацца, што запасы гэтых элементаў абследаваны горш, чым запасы вугалю і нафты. Такім чынам, пачатае ўжо зараз выкарыстанне энергіі падзельнага ядзернага гаручага загадзя выводзіць чалавецтва з немінучага ў будучым тупіка, звязанага з абмежаванасцю запасаў вуглеродзістага гаручага.

Развіццё ядзернай энергетыкі ва ўмовах мірнага суіснавання розных сацыяльных сістэм дазволіць больш перадавым у тэхнічных адносінах краінам дапамагчы менш развітым краінам рэзка падняць сваю энергетыку, а тым самым і эканоміку. Вядома, што пэўныя крокі ў гэтым напрамку ўжо зроблены Савецкім урадам. Наша навука і атамная прамысловасць акажучь у парадку адбыўшыхся міжнародных пагадненняў дапамогу ў асваенні атамнай тэхнікі Кітаю, Польшчы, Чэхаславакіі, Румыніі, ГДР, Венгрыі і Балгарыі.

Адным з генеральных шляхоў выкарыстання ядзернага гаручага з'яўляецца вытворчасць электраэнергіі атамнымі электрастанцыямі. Мы ганарымся тым, што першая ў свеце прамысловая атамная электрастанцыя была створана ў Савецкім Саюзе, савецкімі інжынерамі і вучонымі. Але побач з такім шляхам мірнага выкарыстання атамнай энергіі ёсць яшчэ і шмат іншых. Якія перавароты ў транспарце дазволіць ажыццявіць велізарная энергаёмкасць ядзернага гаручага! Якія новыя працэсы стануць даступнымі ў неарганічнай хіміі і тэхніцы высокатэмпературных ператварэнняў! Якія новыя магчымасці адкрываюцца для вытворчасці горных работ і пранікнення ў глыбокія нетры зямной кары!

Шырокія перспектывы мірнага выкарыстання тэрмаядзерных ператварэнняў. Вадарод вады як крыніца гаручага! Прытым гаручага, у мільёны і

Першая савецкая атамная электрастанцыя Акадэміі навук СССР.
На здымку: галоўны пульт кіравання.

(Фотыхроніка ТАСС)

мільярды раз больш канцэнтраванага, чым вугаль. Тэрмаядзерныя рэакцыі — для стварэння, для багацця і шчасця ўсяго насельніцтва Зямлі, для новай высокай ступені ўлады чалавека над прыродай. Спакуслівая і натхняючая мэта, вартая таго, каб прысвяціць ёй дружныя, аб'яднаныя намаганні народаў.

Мы на парозе найвялікшай навукова-тэхнічнай і прамысловай рэвалюцыі. Мы ўжо ўступілі ў пачатак атамнай эпохі, жывем і дзейнічаем у ёй. Яна нясе з сабой пераацэнку старых тэхнічных каштоўнасцей, яна на кожным кроку багата новымі магчымасцямі, якія часта яшчэ мала выкарыстоўваюцца. Атамная прамысловасць дае навуцы і тэхніцы радыёактыўныя элементы, выпраменьванні якіх выкарыстоўваюцца ў медыцыне, у санітарыі, харчовай прамысловасці, дэфектаскопіі, аўтаматыцы, горнай разведцы і ў мностве іншых напрамкаў.

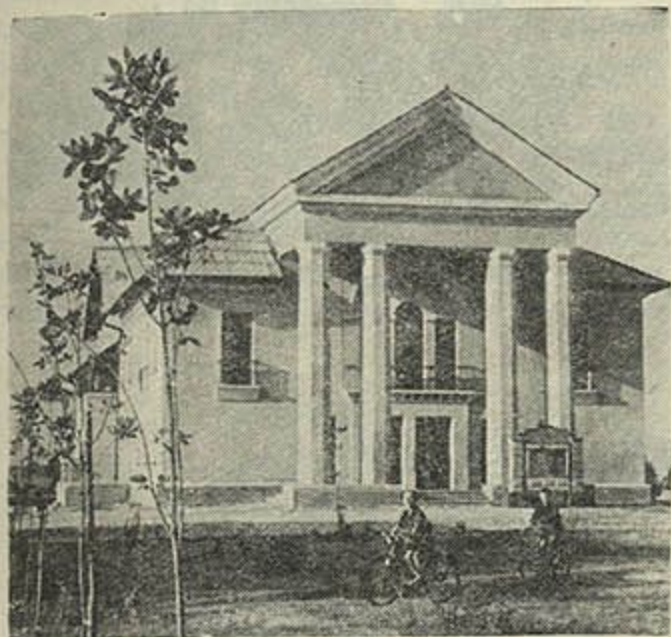
Радыёактыўныя «мечаныя» атамы сталі неабходнай і магутнай зброяй даследавання ва ўсіх галінах навукі і тэхнікі, дзе справа датычыць выяўлення таго або іншага рэчыва, вывучэння працэсаў яго ператварэння і перасоўвання. «Мечаныя» атамы знайшлі прымяненне ў хіміі, фізіцы, металургіі, механіцы газападобнага, вадкага і цвёрдага цела і асабліва ў біялогіі з яе багаццем галін і напрамкаў, дазволілі ўвесці новыя метады работы, зрабіць новыя адкрыцці. Гэта другі бок навукі і тэхнікі пачатку атамнай эры, які яшчэ не поўнасю абрысаваўся. З сферы поўфантастыкі ён на нашых вачах усё больш прасочваецца ў будні жыцця: пульпамеры для землясосу, дэфектаскопы, нейтронны каратаж на нафтапрамыслах — усё гэта становіцца ўжо звычайным.

Ідучы да небывалага росквіту навукі, тэхнікі, эканомікі, мы не забываем пра атамную пагрозу. Мы перакананы, што воля народаў, так ярка выказаная ў сотнях мільёнаў подпісаў пад Стакгольмскай Адазвай і пад Зваротам Сусветнага Савета Міру, у дакументах Сусветнай Асамблеі Міру ў Хельсінкі, — воля, якая выяўляецца штодзённа і паўсюды ў самаадданай барацьбе за мір, немінуца пераможа.

Савецкі народ і яго Урад знаходзяцца ў авангардзе гэтай вялікай і адказнай барацьбы за мір, за забарону атамнай і вадароднай зброі як бесчалавечнай зброі масавага знішчэння. Савецкія вучоныя далучаюць свой голас да соцен мільёнаў галасоў простых людзей усяго зямнога шара, якія патрабуюць неадкладнай забароны атамнай і вадароднай бомбаў і выкарыстання ядзернай энергіі толькі на карысць, а не на шкоду людзям.

(З часопіса «Советский Союз»)

ЛІЧБЫ І ФАКТЫ РОСКВІТУ БЕЛАРУСІ

З кожным годам усё больш прыгажэўць гарады і сёлы Беларусі, узводзяцца жылыя і адміністрацыйныя будынкі, вырастаюць рабочыя пасёлкі. На здымку: новы клуб імя Купрыянава ў рабочым пасёлку Жодзіна Смалявіцкага раёна Мінскай вобласці. Фото П. Наватарава.

(Фотахроніка БелТА).

«Чым ты была, Беларусь мая родная, Хіба не бачылі нашыя вочы — Вечна абдзёртая, вечна галодная, Сонца не бачыла — а толькі ночы».

Гэтыя радкі народнага паэта Беларусі Янкі Купалы можна паставіць эпіграфам да ўсяго мінулага нашай Радзімы — спрадвечу забітай і пагарджанай.

Вялікі Кастрычнік адкрыў беларускаму народу шырокую дарогу ў бязмежныя прасторы жыцця.

Царская ўскраіна, дзе да рэвалюцыі не было ніводнай вышэйшай установы, дзе непісьменнасць сляпіла людзям вочы, — ператварылася ў рэспубліку суцэльнай пісьменнасці.

У нашых пачатковых, сямігадовых і сярэдніх школах навучаецца зараз 1,3 мільёна дзяцей. У 29 інстытутах і 124 тэхнікумах — звыш 90 тысяч студэнтаў. Адбудаваўся пасля вайны і значна расшырыла сваю дзейнасць Беларуская Акадэмія навук, якая складаецца з 18 інстытутаў, 125 лабараторый.

Кніжны фонд Беларусі налічвае звыш 12 мільёнаў тамоў. На Беларусі працуе 2107 хат-чытальняў, 853 сельскія і 1264 раённыя клубы. Расквітнела масавая народная творчасць. Больш сямі тысяч гурткоў мастацкай самадзейнасці еднаюць каля 73 тысяч чалавек.

З года ў год расце сетка культурна-асветных устаноў. У рэспубліцы працуе

Лідзія Чэркасава, якая нядаўна абараніла дысертацыю на ступень доктара біялагічных навук, за работай у лабараторыі інстытута фізіялогіі Акадэміі навук БССР.

Беларусь, мая Радзіма,
Як-жа расцвіла ты!
Я. Купала

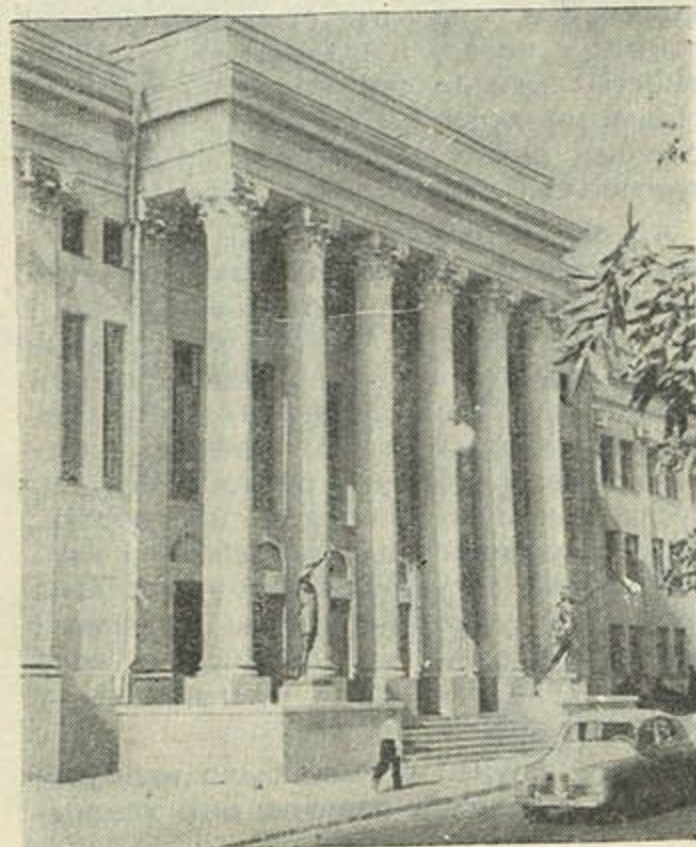
9 тэатраў, 7 харавых і танцавальных калектываў, кансерваторыя, 27 музычных школ, 6 музычна-педагагічных вучылішчаў, тэатральна-мастацкі інстытут, якія рыхтуюць музыкантаў, кампазітараў, мастакоў, скульптараў, артыстаў.

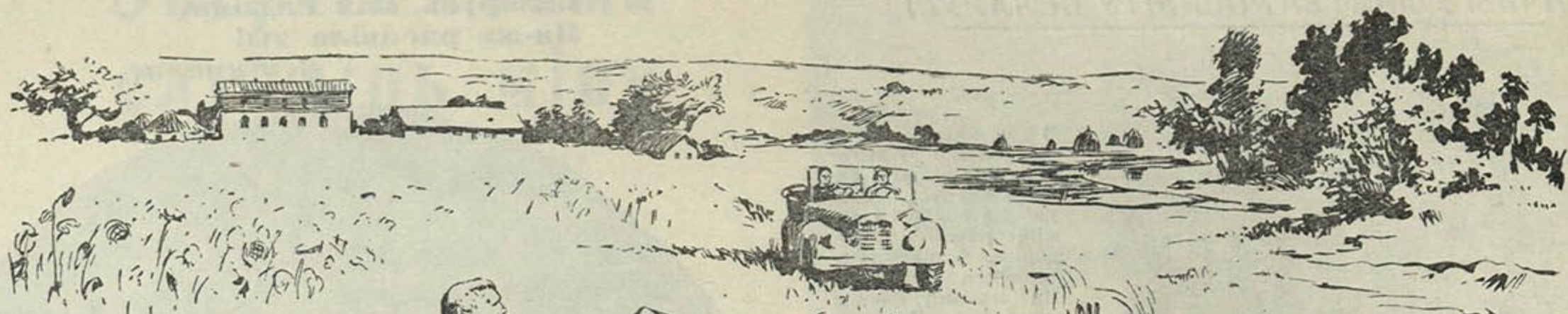
...Трыццаць восем гадоў працуе Беларусь пад чырвонаю зоркай. Цвіце і квітнее, як роўная сярод роўных, паміж сваіх шаснаццаці сяцёр-рэспублік.

Збылася заповітная мара Любы Філіпін, Надзеі Мукасей і Людмілы Васільевай — яны вучацца ў Мінскім дзяржаўным універсітэце.

На здымку зверху: Дзяржаўны ордэна Леніна тэатр оперы і балету ў Мінску. На яго фоне — танец з оперы «Дзяўчына з Палесся».

Мінскі Палац піонераў.
Фото В. Дагаева.

Віталі ГУБАРАУ

Апавяданне

Мачыха

Мал. Ю. Пучынскага

ЛЕТНІМ вечарам разам са старшынёй калгаса «Зара» Васіліем Дзмітрыевічам Загаруйка, вялікім, моцным мужчынам з цёмнымі вялікімі вачыма, мы вярталіся з палявога табару ў станіцу. Ішлі пехатой, бо машына старшыні раптам закарпізіла і яе прышлося пакінуць у табары разам

са здзіўленым маладзенькім шафёрам, які дарэмна калупаўся ў нетрах матора.

— Казаў-жа яму: правер счাপленне! — басіў Васілій Дзмітрыевіч, на хаду збіваючы дубчыкам прыдарожныя калючкі. — Дык не-ж!.. Маладосць! У яго ўсё дзяўчаты ў галаве!

Што датычыць мяне, то я быў задаволены пешай прагулкай пасля шматгадзінных раз'ездаў па палях і сядзібах гэтага велізарнага і багатага калгаса, які славіцца сваімі высокімі ўраджаямі. Увушшу крыху гуло, хацелася цішыні, каб абдумаць убачанае і прывесці ў парадак усе ўражанні, перш чым садзіцца пісаць апавяданне для часопіса, па заданню якога я прыехаў у гэтыя мясціны.

Была тая вячэрняя парá, калі сонца ўжо схавалася, але паветра яшчэ светлае і празрыстае. І ўсё навокал відаць далёка і выразна: і магільны курган на даляглядзе, насыпаны вандраўнікамі стагоддзі назад, і квадратнае поле залацістых цяжкіх сланечнікаў, і стагі на скошаным лузе, і ў нізіне, ля рэчкі, застыўшая сцяна чаротаў, якія выкінулі пушыстыя і далікатныя мяцёлчкі.

Ад самай дарогі, насколькі вокам сягнуць, цягнулася вітая, ледзь кранутая пылам зеляніна калгаснай бахчы, там і тут нібы выпіралі з зямлі паласатыя кавуны і аранжавыя дыні. Ля далёкага будана вартаўнік распальваў вогнішча. Ветрык данёс гаркаваты дымок, змяшаны з пахамі чабору і рачной вільгаці. Суслік выскачыў уперадзе на дарогу, пастаяў на задніх лапках, свіснуў і знік. Як быццам адгукаючыся яму, гартанна заклекатаў у небе лунаючы шулёнак і раптам, падаючы на адно крыло, коса слізгануў за рэчку, за вінаграднікі, у цёмныя зараснікі вербаў.

Такою дзіўнай стомай было напоўненае цёплае, чыстае паветра, што хацела-

ся па-блазенску ўпасці на траву і ляжаць, раскінуўшы рукі і заплюшчыўшы вочы. Раскошны край, залатая зямля! А ў толькі што пакінутым намі палявым табары чуўся залісты смех. Вось ён абарваўся, і ўзамен узнікла стройная, хапаючая за сэрца шырокая і раздольная песня — адна з тых, якія, здаецца, могуць спяваць толькі дзяўчаты на Кубані.

Мы выйшлі на роўную шашу, па якой нядаўна так хутка імчаліся. Відавочна, успомніўшы пра гэта, Васілій Дзмітрыевіч горка ўздыхнуў і зноў забурчэў:

— Эх, шэльма! Казаў-жа: счাপленне!

— Здаецца, едзе, — сказаў я, пачуўшы шум матора, і азірнуўся.

Але гэта не была «Пабеда» старшыні. Каля нас рэзка затармазіў сіні «Масквіч» з адкінутым верхам.

У машыне сядзелі тры чалавекі: вадзіцель у саламяным капелюшы і побач з ім маладая жанчына ў каляровай кофтанцы з заснуўшай дзяўчынкай гадоў сямі — васьмі на руках.

— Вось яно як у нас! — хітравата падміргнуў мне Васілій Дзмітрыевіч і кінуў на жанчыну. — Старшыня пехатой ходзіць, а калгасны зоатэхнік у машыне раскатвае.

— А мы людзі не ганарыстыя, падвязем, — павучым, грудным голасам сказала жанчына і ўсміхнулася.

Я памятаю, як уразіў мяне яе твар, хоць нельга сказаць, каб ён быў вельмі прыгожым. Вялікія, цёмныя вочы на загаралым і вельмі рухавым твары былі асветлены нейкім асаблівым, унутраным святлом. Яна жмурыла адно вока, і брыво над другім няспынна згіналася. А калі яна ўсміхалася, яе маленькі нос ледзь прыкметна моршчыўся. Няясны пушок, як дымок, цягнуўся над верхняй губой і на скронях. Высокі лоб увенчвала чорная, абкручаная вакол галавы каска, да

якой яна раз-по-раз дакраналася поўнымі загаранымі пальцамі, нібы правяраючы, ці не расплялася.

Другой рукой жанчына прытрымлівала мілага выгляду сонную дзяўчынку, вельмі падобную, як я заўважыў, на мужчыну ў саламяным капелюшы.

Потым я доўга думаў, што ўразіла мяне ў яе твары. Напэўна, тое дзіўнае святло, якое ўвесь час праменіла з яе вачэй. Праменіла нябачна, але ў той жа час такой шырокай хваляй, што ва ўсіх навакольных рабілася цёпла ў грудзях, быццам чыстая цёплая хваля святла абмыла сэрца. Яе вочы ціха гаварылі пра радасць і паўнату жыцця, пра вялікае чалавечае шчасце, якое да краёў напаўняла ўсю істоту маладой жанчыны.

Мы селі ў машыну. Яе вёў аграном машына-трактарнай станцыі Пётр Нікалаевіч Сахно, светлавалосы і блакітнавокі чалавек гадоў сарака, шчытны і шырокаплечы, з маршчынкамі ля вачэй, са спакойнымі, упэўненымі рухамі, прыгожым тым мужным характам, якім бывае адзначана толькі сталасць. Ён вёў машыну моўчкі, зрэдку паварочваючыся да нас, каб устаўціць некалькі слоў у пачатую размову.

Жанчыну называлі Вара. Прыціскаючы да грудзей дзяўчынку, яна распавядала старшыні пра летнія выпасы, куды за ёю заехалі муж з дачкой, пра тое, што карова-рэкардыстка Афрыдыта зноў прыбавіла малака, а цялё Пушок застраміла нагу, бо за цялятамі («Гэта абуральна!») пастухі глядзяць горш, чым за дойнамі каровамі. Яна старалася гаварыць як мага цішэй, адварочваючы ад дзяўчынкі твар, каб як-небудзь не разбудзіць яе.

Старшыня слухаў, згаджаўся, абяцаў прыняць меры, і я здагадваўся па няяснай усмешцы, якая не сходзіла з яго твару, што на душы ў яго зараз вельмі добра і цёпла, што гэтак-жа, як і я, ён знаходзіцца ва ўладзе прамяністых вяршыняў вачэй.

На нейкай ухабіне машыну вельмі трасянула. Вара спалохана глянула на дзяўчынку, потым на мужа і сказала з дакорам:

— Пеця!

— Нічога, выспіцца яшчэ, — ледзь усміхнуўся ён і, адняўшы руку ад руля, супакойліва паглядзіў руку жонкі.

Ля праўлення калгаса мы выйшлі з машыны. Муж і жонка паехалі, а мы з хвіліну глядзелі ўслед «Масквічу», і ў вялікіх затуманеных вачах Васілія Дзмітрыевіча ўсё яшчэ, як слабы агеньчык, тлела ўсмяшка.

— Слаўная пара, — сказаў я.

— Што? — устрапянуўся ён. — Пара! Ах так, вядома... Ён пачакаў, уздыхнуў і задуманна дадаў: — Так... А вочы якія! Вы заўважылі? Між іншым, іх нельга не заўважыць... Я-б такія вочы на

ордэнамі на ўсе грудзі. Жыў з жонкай шчасліва. Тым горш была для яго яе смерць.

Застаўся Пётр Нікалаевіч з маленькай Волечкай. Засумаваў чалавек, папіваць нават пачаў. Прыехаў я неяк па справах у кіраўніцтва і кажу яму:

«Што з табой робіцца, Пётр Нікалаевіч? На каго ты стаў падобны? Паху-дзеў... Нельга, браток, так нервы распускаць!»

А ён толькі галавой паківаў:

«Не магу я сабе месца знайсці, Васілій Дзмітрыевіч...»

«А ты кінь Краснадар, — кажу я. — Прыязджай да нас, з пашанай сустрэнем. Можна, на новым месцы табе і лягчэй будзе».

Нічога тады ён мне не адказаў. А толькі праз поўгода, калі, значыць, партыя заклікала спецыялістаў сельскай гаспадаркі на вёску, гляджу, з'явіўся Пётр Нікалаевіч у нашай станицы ў якасці старшага агранома МТС.

Тут ён і пазнаёміўся з Вараі. Але гэта не ўсё...

Трэба сказаць, што ў Вары жаніхоў было шмат, ды не пад густ яны ёй прыходзіліся, не па сэрцу ёй былі. Быццам спецыяльна яна Пятра Нікалаевіча чакала. Я не раз з ёй жартываў:

«Глядзі, Варвара, засядзішся ў дзеўках! Ты ўжо на выданні! Я думаю, ты ў тэхнікуме дружка сабе знойдзеш

ды нам у калгас падмогу прывязеш, а ты і з тэхнікума адна вярнулася».

Ну, яна, вядома, смяялася...

Не ведаю, можа, калі і кахала яна каго або там захаплялася — справа маладая, толькі паводзін была строгіх і на ферме працавала выдатна! Не модніца. Усё больш белы халат насіла.

А тут раптам пачаў я заўважаць, што перамянілася наша Вара. Працуе паранейшаму добра, толькі, што ні дзень надзявае новую сукенку. А вечарамі, гляджу, на рэчку гуляць пачала з Волечкай хадзіць. Ну, думаю, усё ясна...

«Што, Вара, — пытаю я аднойчы, — замуж за Сахно выходзіш?»

Яна ўспыхнула:

«Эх, Васілій Дзмітрыевіч, ды ён на мяне і не глядзіць, нябожчыцу жонку забыць не можа! І сказаў, што не пара я яму — дванаццаць год розніцы... А тое, што я з Волечкай гуляю, дык гэта нічога не значыць: вельмі я Волечку палюбіла».

Не, думаю, хітрыць дзеўка: праз сэрца дачкі ў сэрца ўдаўца трапіць хоча, а сама, нябось, была-б рада-радзеханька, калі-б ён бяздзетны быў.

Толькі памыліўся я, калі так пра яе падумаў. Мяркуюце самі... Зімой захварэла Волечка на крупознае запаленне лёгкіх. (Пётр Нікалаевіч гэтым часам у Маскву ездзіў, у міністэрства.) Доўга ляжала дзяўчынка ў гарачцы, дактары прызналі становішча вельмі цяжкім. І ўвесь гэты час не адыходзіла Вара ад яе пасцелі. Потым мне доктар гаварыў,

што калі-б не яна, цяжка было-б выратаваць дзяўчынку. Бачыце, справы якія! Змарнела Вара немажліва: твар зялёны, вочы ад бяссонніцы чырвоныя і асунулася так, што і пазнаць нельга.

А Волечка трызіла, хапала яе за рукі і крычала: «Мама!». І калі зусім ачуняла, інакш яе ўжо не называла.

Трэба сказаць, што Сахно душы не чуў у дачку. Прыехаў ён з Масквы, калі Волечка ўжо папраўлялася. Я сам за ім на станцыю ездзіў і па дарозе ў машыне раскажаў яму ўсё пра Вару.

Узбег Сахно на ганак бледны, усхваляваны... І вось ідзе насустрач яму Вара з дзяўчынкай на руках. Прыціснуў ён Волечку да сэрца, а яна худзенькую ручку да Вары цягне і гаворыць:

«Мама...»

Гляджу, у майго Сахно слёзы на вачах. Нахіліўся ён ды і пацалаваў варыну руку. Тут і расказу канец...

Вось вы казалі: «Слаўная пара». Не дакладна гэта: цудоўная сям'я! Працуюць дасканалы і жывуць душа ў душу!

Вы мне скажаце: хіба можна Вару мачыхай назваць? «Мачыха» — слова злое... Я сам калісьці ў мачыхі выходзіўся. Ды што ўспамінаць!.. Час іншы, і мачыхі іншыя сталі... Як-бы сказаць: чалавечней жыццё стала!..

Васілій Дзмітрыевіч змоўк. Вялікі і грузны, ён прайшоўся па кабінце і раптам махнуў рукой:

— А ведаеце што? Яны запрашалі... Пойдзем і сапраўды да іх павячэраем. У карты згуляем, а калі хочаце, у шахматы... Сахно ў шахматы здатны гуляць! Тут недалёка, за рогам... У іх альтанка на дварэ, садок...

Мы выйшлі на вуліцу. Мякка шаласцелі над галавой акацыі, нямоўчна і манатонна трашчала ў цемры армія цвыркуноў. Поўднёвыя зоркі, чыстыя, ясныя і буйныя, дрыжэлі ў вышыні, і шырокае, сінявата-ёмнае неба здавалася жывым.

Пераклад з рускай мовы

выстаўцы паказваў... Чэснае слова! Замест лякарства... Калі ў цябе на душы нядобра, не ладзіцца што-небудзь, паглядзі — і будзь здароў! — Ён басіста рассмяўся ўласнаму жарту і працягваў: — А гэткай-жа, як-бы сказаць... смяшлівай нядаўна яна стала... Вось што з чалавекам каханне робіць!

— Маладажоны? — здзівіўся я. — Але-ж у іх ужо вялікая дзяўчынка!

— Волечка? — Ён шматзначна кінуў галавой. — Вось тут якраз і закапаны сабака! Справа ў тым, разумееце, што Вара не родная ёй маці!.. Наогул, мачыха. Але вось чаму ў мачыхі вочы свецяцца, — гэта, сумленна кажучы, пытанне нявырашанае. Ці то таму, што яна Волечку любіць, ці то таму, што любіць яе бацьку, Пятра Нікалаевіча. Я асабіста лічу: таму, што яна любіць нязмерна абодвух — і Волечку і Пятра Нікалаевіча...

У праўленні было ўжо ціха і бязлюдна. У пустым кабінце ля расчыненага акна дасказаў мне Васілій Дзмітрыевіч гісторыю гэтага простага і светлага кахання:

— Дык вось... Раней Пётр Нікалаевіч Сахно працаваў у Краснадары, у краёвым зямельным упраўленні (былі мы з ім прыяцелямі, калісьці разам у Тіміразеўскай акадэміі вучыліся). Ну, працаваў ён добра, карыстаўся павагай. Аграном умелы! А ўмелых людзей у нас усюды цэняць... Толькі здарылася ў яго гора: памерла жонка. Ажаніўся ён на ёй пазна, пасля вайны, з якой вярнуўся, між іншым, у званні маёра і з

На парадзе

Артур ВОЛЬСКІ.

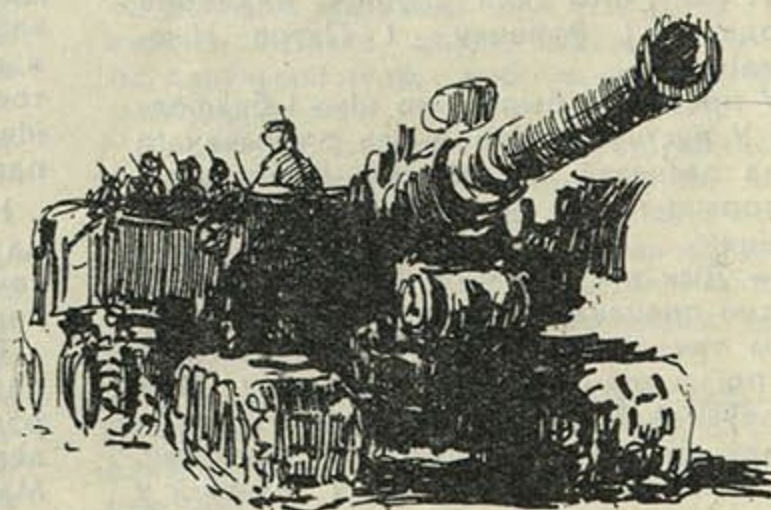
1
Я вельмі рад,
я вельмі рад —
іду я з братам
на парад.
А кожны дом,
а кожны гмах
у неба ўзняў
чырвоны сцяг.
І я ў руцэ
нясу сцяжок,
а ён гарыць,
як аганёк.
Шчаслівы я,
шчаслівы брат —
мы разам
кочым на парад.

2
На сонцы жарам
блішчаць фанфары.
Музыкі сталі
ў раўняўкі рад
і вось —
зайгралі:
— Парад!
— Парад!..
Ідзе пяхота, —
чуваць здалёк, —
за ротай
рота
друкуе крок.
А потым,
потым, —
глядзі,
сачы! —
на плошчу
выпаўзлі
це-га-чы.
Равуць маторы,
гудуць заўзята.
Плывуць
паважна
услед гарматы...
І ўверсе,
ўверсе
усё гудзе,
парад святочны
і там
Ідзе.
Над намі
крылі
поўнеба ўкрылі,
ляцяць
магутныя
эс-ка-дрылі.
Мой брат
гаворыць:
— Усе яны

цябе
бароняць
ад вайны.

3
Прыду я заўтра
ў дзіцячы сад,
і там
наладзім
мы свой парад.

Мал. Г. Паплаўскага.

У НАШЫМ грамадстве расце і развіваецца новая, савецкая сям'я — культурная, маральна здаровая, моцная, шматлікімі ніцямі звязаная з жыццём сацыялістычнага грамадства. Культура савецкай сям'і вызначаецца не толькі знешнімі адзнакамі: хатнім парадкам, утульнасцю, правільным, разумным распарадкаем дня. Добра выходзяцца і правільна развіваюцца дзеці ў тых сем'ях, дзе між бацькамі пануе мір, згода, узаемная павага і любоў. Такія бацькі асабістым прыкладам выходзяць у сваіх дзецях рысы сапраўдных савецкіх людзей, патрыётаў куністычнага грамадства.

Велізарнае значэнне мае асабісты прыклад бацькоў. Дзеці з ранняга ўзросту пераймаюць ад бацькоў усё і добрае і дрэннае: і тое, як бацькі паміж сабой размаўляюць, як адносяцца да суседзяў, да таварышаў, да сваіх старых бацькоў, да працы, як берагуць сацыялістычную ўласнасць і асабістае дабро, у чым выяўляецца іх сумленнасць, праўдзівасць, справядлівасць, акуратнасць. Назіраючы, дзеці ўсё па-свойму ацэньваюць і выпрацоўваюць свой характар. Нам хочацца прывесці некалькі прыкладаў правільнага і няправільнага выхавання дзяцей у сям'і.

Возьмем сям'ю калгасніка М., дзеці якога вучацца ў нашай школе. Бацька ад выпадку да выпадку працуе ў калгасе, больш пралежвае дома. Аднойчы ён вазіў з лугу на ферму сена. Разам з ім было яго двое сыноў: Коля і Ваня — ахвотнікі праехаць на кані. Бацька наклаў добры воз, пасадзіў на сена сваіх дзяцей і паехаў на ферму. Па дарозе ён спыніўся каля свайго дома і скінуў дзве ношкі сена, а жонка ў гэты час, крадучыся і азіраючыся, прыбрала скінутае сена да сябе ў хлэй. Так за дзень паўтарылася некалькі раз. Недалёка ад іх дома калгасніцы зжалі жыта. Дні праз тры Коля і Ваня, калі калгаснікі пайшлі на абед, прынеслі дамоў па тры снапы калгаснага жыта.

— Правільна, дзеткі, — пахваліў бацька. — Калгас не збяднее, калі мы крыху возьмем. Малайцы!

А гэтыя два «малайцы» ў летнія канікулы ў калгасе не зарабілі ніводнага працадня, хоць ім па 12—14 год. У школе пачаўся крадзеж падручнікаў, ручак, пер'яў у тых класах, дзе вучацца дзеці М. Аднойчы ў Вані знайшлі ўкрадзеную кнігу. Класны кіраўнік пайшоў да бацькоў, каб пагаварыць пра ўчынак сына і адразу-ж выкараніць дурную

Прыклад бацькоў

звычайку. Але дзе там! Маці ў прысутнасці Вані накінула на класнага кіраўніка:

— Мае дзеці сумленныя, яны коласа нідзе не возьмуць. Чаго вы да іх прычапіліся? Яны горш пачалі вучыцца, калі вы пачалі да іх чапляцца, — заявіла яна.

Праз месяц у доме калгасніка М. — скандал. Бацька на рынку прадаў парсюка. Грошы паклаў пад замок. Праз некалькі час аказалася, што нехапае сто рублёў. Узлі дзеці. Маці ў істэрыцы благімі словамі лае дзяцей, абзывает іх зладзеямі, бацька шырокай папругай лупцуе. Збегліся суседзі.

— Чаго вы да нас прычапіліся? — праз слёзы гаворыць Ваня. — Вы-ж самі гаварылі на стаўніку, што мы сумленныя. Мы сумленныя і не бралі грошай.

— А навошта вы ў калгасе сена крадзі? — гаворыць бацькам Коля. — Вам можна красці? Дзеці пачалі курыць, грубіяніць бацькам і настаўнікам, прапускаць заняткі, дрэнна вучыцца. Нядаўна яны забраліся ноччу ў гарод калгасніцы П. Тая злавіла іх і справу перадала ў суд. Чаму-ж дзеці заняліся крадзежам? Хто іх навучыў гэтаму? Адказ просты: бацькі. Бацькі не задумваліся над тым, што, даючы дзецям наглядны ўрок злачынства, хлусні, яны вучаць дзяцей злачынству.

А вось процілеглы прыклад. Прыёмшчыца малака, разлічваецца з калгаснікамі, забыла ў праўленні сумачку з грашыма. Сумачку знайшла калгасніца Г., прынесла яе дамоў і папрасіла старэйшага сына:

— Падлічы, Віця, грошы і паглядзі, чья гэта сумачка.

Віця палічыў грошы і па паперах даведаўся, што яны належаць прыёмшчыцы малака.

— Трэба схадзіць, сыноч, да яе і аднесці. Яна нам будзе ўдзячна за нашу сумленнасць. Трэба, дзеці, сваёй працай жыць. Чужога не браць ні капейкі. Калі знайшоў чыю-небудзь рэч, адшукай гаспадара і аддай.

Усе пяцёра дзяцей уважліва слухалі маці і на яе асабістым прыкладзе вучыліся сумленнасці. Калі дзеці калгасніка М. цягнулі яе малодшага сына за снапамі, Міша адмовіўся, а прыйшоўшы дамоў, сказаў маці:

— Коля і Ваня пайшлі красці калгасныя снапы і клікалі мяне, але я не пайшоў.

— Правільна зрабіў, сыноч! Адчуваючы сваю адказнасць за выхаванне дзяцей, маці проста сказала, што Коля і Ваня робяць дрэнна, ашукваюць калгас.

Калгасніца Г. адна, без мужа, выходжае пяцёра дзяцей. Усе яны добра вучацца, паважаюць маці, дапамагаюць ёй у гаспадарцы. Трое старэйшых летам працуюць у калгасе.

А вось сям'я калгасніцы Л. У яе адна дачка Шура, якая скончыла чацвёрты клас. Маці ходзіць па вечарынках. Сама не танцуе, але любіць папляткарыць з суседзямі. Кожную суботу і нядзелю яна разам з дачкой праседжвае на вечарынках да другой, а то і трэцяй гадзіны ночы. Ужо з двухгадовага ўзросту дачка назірала там непрыстойныя паводзіны, чула непачцівыя выказванні маці аб знаёмых людзях, суседзях. Шура падрасцала. Пачала ўжо без маці праседжваць на вечарынках. Маці на работу ў калгас ходзіць рэдка. У кватэры брудна, не прыбраная. Сама маці неахайная, непрычэсаная. А благія прыклады заразлівыя. Шура на заняткі прыходзіць брудная, растрэпаная, вучыцца дрэнна, па два

гады праседжвае ў адным класе.

— Шура, памый пасуду, — просіць маці.

— Сама сядзіш без справы. На работу не ходзіш, можаш і памыць, — груба адказвае дачка. — Я сваю лыжку памыю.

Шура не слухае маці, грубіяніць. Паколькі грошай на вечарынку не мае, крадзе пяць ячак для музыканта. Маці не прывіла дачку павагі і скромнасці.

— Шурачка, што з табой сталася? Дзе ты прападаеш ночамі? Сваю маці не слухаеш.

— А што табе за справа? — агрызаецца дачка. — Ты-ж сама такая была. Хоць-бы ў хаце прыбрала, а то ўсёроўна, што ў хляве. Прадай гусей, ды ў нядзелю купі мне туфлі.

Маці выхавала дачку — хлуслівую, сваявольную, крывадушную, неахайную, гультайку. А колькі настаўнікі прыкладалі сіл, каб паставіць дзяўчынку на правільны шлях! Ад маці-ж чулі адно:

— Як ведаю, так і выходжаю. Сама выходжаецца.

А вось сям'я калгаснікаў П. Васьмёра дзяцей, з якіх адна дзяўчына. Трое ўжо працуюць, пяцёра вучацца ў школе. З малых год дзеці прывучаны да працы. Кожны ведае свае абавязкі. Адзін засцілае пасцелі, другі прыбірае пасуду, трэці чысціць двор. Кожную суботу хлопчыкі мыюць падлогу. Тут няма падзелу працы на дзявочую і хлапецкую. Хлопчыкі латаюць адзежу, прышываюць гузікі, нават мыюць. Сям'я дружная, спаяная. Хлопчыкі чыстыя, акуратныя. Маці працуе на ферме, а бацька інвалід Айчынай вайны.

Раз бацька паслаў Юрыка ў магазін па хлеб. Юрык прыносіць хлеб і рэшту. Бацька бачыць, што грошы не ўсе, і гаворыць:

— Юрык, ты, напэўна, згубіў 50 капеек.

— Не, татка, я на 50 капеек купіў цукерак, — адказвае хлопчык. — Прабач, што не спытаў.

— Без дазволу нічога нельга рабіць, сыноч, — зазначае бацька.

Калі дзеці збіраюцца пагуляць, то пытаюць у бацькоў дазволу. Бацькі звычайна пытаюць, дзе і з кім былі, што рабілі. Вечарамі збіраюцца ўсе разам, каб паслухаць цікавую кнігу. Часам маці вучыць дзяўчынку вышываць, а хлопчыкі што-небудзь майструюць. Трое з дзяцей скончылі нашу школу і добра працуюць у калгасе. Такая сям'я на асабістым прыкладзе выходжае ў дзяцей рысы характару, уласцівыя савецкім людзям.

Настаўнік І. БАДАЕУ.

Марілёўская вобласць, Слаўгарадскі раён, в. Шаламы.

Даненка і гітара

Мал. М. Гурло.

Сцяпан АЛЕЙНІК

Нядаўна гэта было.
Я прыехаў у сяло.
А ў сяле — сады, зацішна.
А ў садах — квітнеюць вішні.

Хаты беленькія ўсе.
Рад быў я такой красе.
Раптам бачу — што за хата!
Выглядае слепавата,

Не бялілі, пэўна, з год,
Горы смецця ля варот,
У садочку сохне мята...
Дык чыя-ж такая хата!

Вось калгасніца ідзе.
Я да цёткі: «Добры дзень!
Хто — дазвольце запытаці —
Гаспадыня ў гэтай хаце!»

Гаспадынь было аж дзве, —
Маці тут з дачкой живе.
Дзень-у-дзень на працы маці,
А дачка сядзіць у хаце.

У яе прычоска шык,
Самай новай моды крык.
Песціць белае аблічча.
І сябе «паненкай» ліча.

Маці сена йдзе сушыць,
А дачка-лайдачка спіць.
Маці поле, маці вяжа,
Дачка й хаты не абмажа.

Як ёй шчотку браць у рукі!
Яна-ж «скончыла навукі»!
Тры гады назад якраз
Перайшла у сёмы клас.

Спіць, пакуль заняе бок.
Сыраквашы вып'е з глэк,
Давядзе свой твар да толку
І... пачне ў брывах праполку.

Потым — хату на замок,
За гітару і ў садок.
І рамансы усё ранне
Грае толькі пра каханне.

Ды спявае пад кляном
Меладычным галаском:
«Дзе ты, дзе, жаніх мой мілы!
Мой ты голуб шызакрылы!»

Праспявае, скажа «Ох!»
Малака кульне за двух,
Зноў рамансік заспявае...
І ўвесь дзень адпачывае.

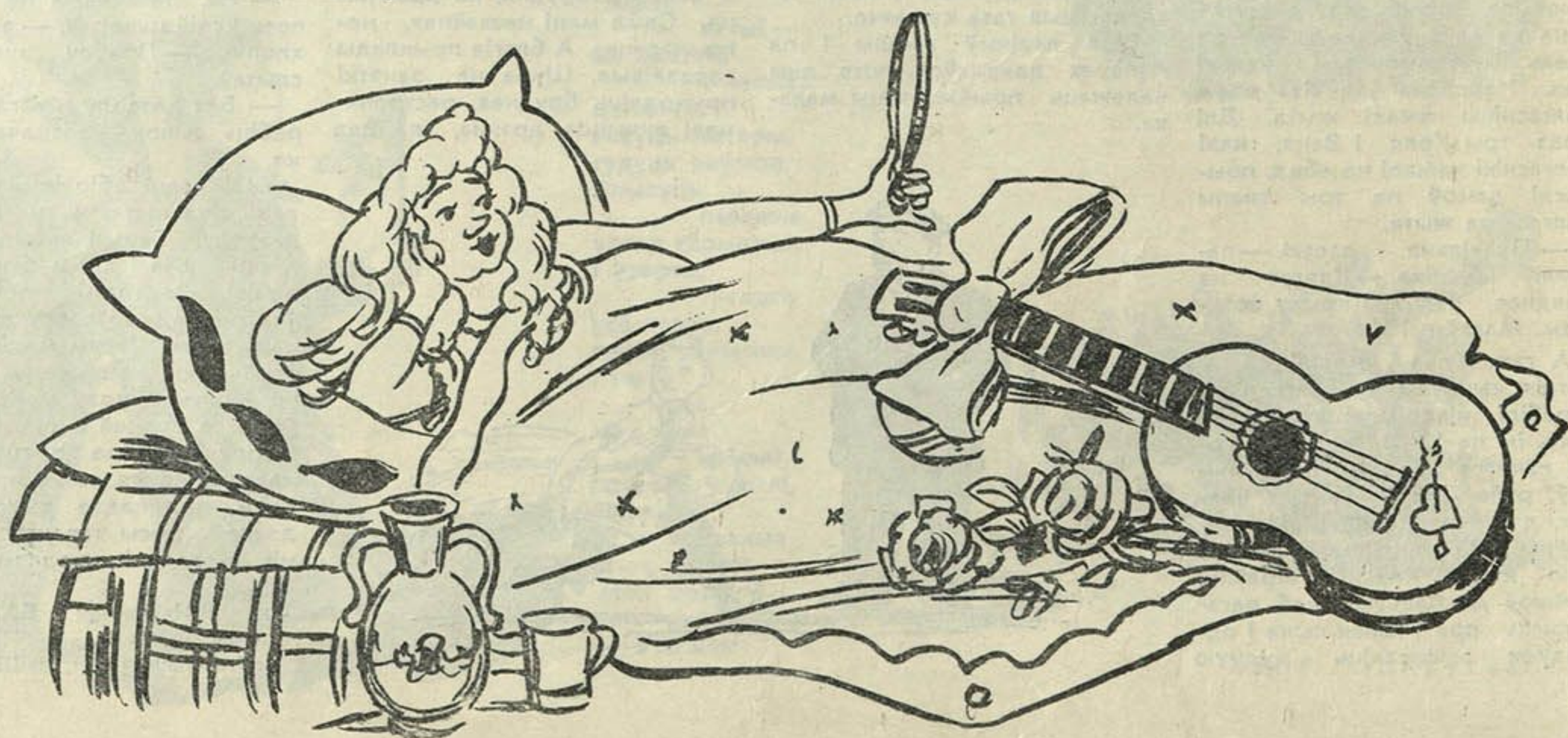
Тыя, з кім яна расла,
Сталі гордасцю сяла,
Бо да сонейка 'шчэ ў полі
Сеюць, косяць, вяжуць, полюць.

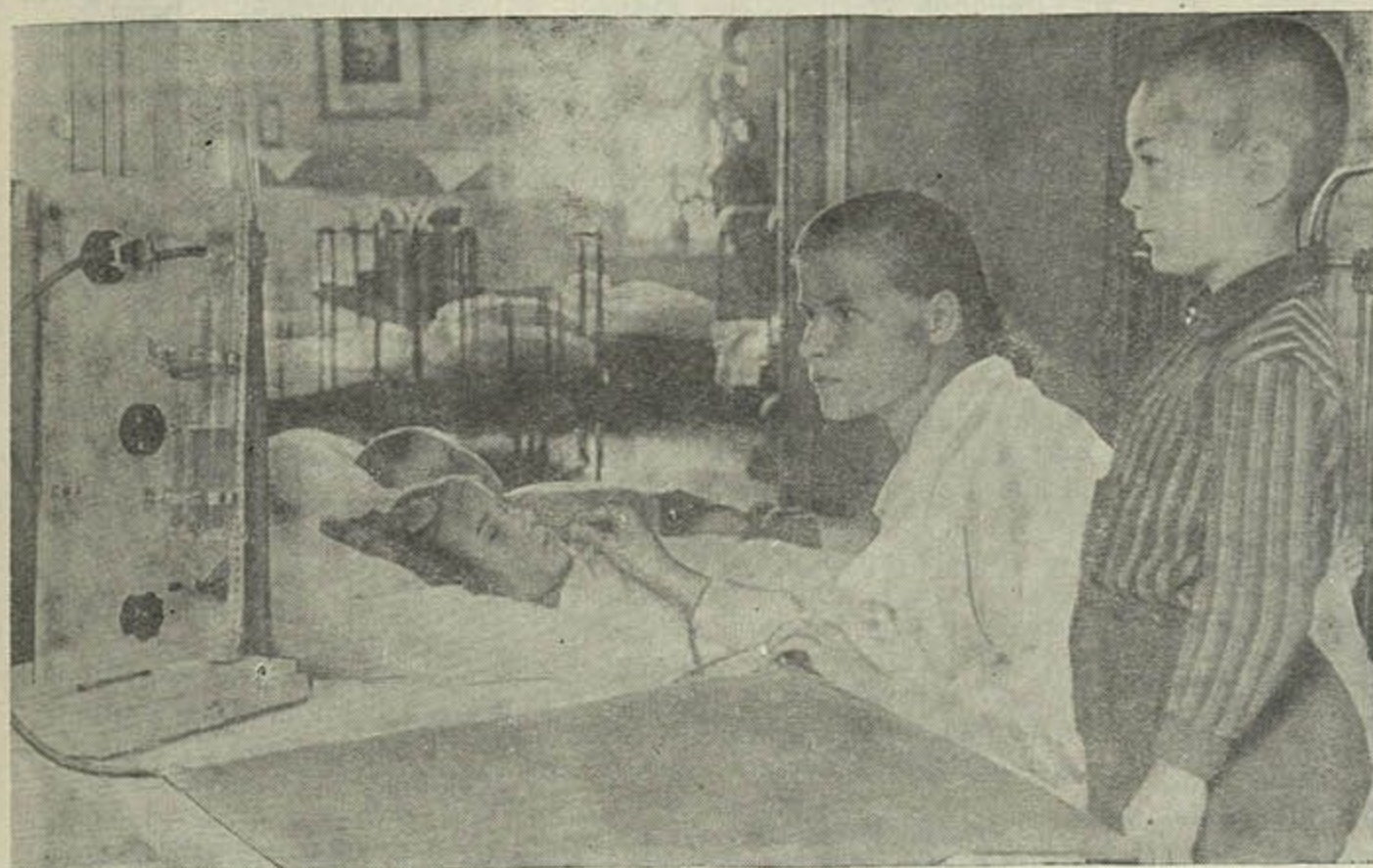
Працавітыя дзяўчаты!
Усе пабелены ў іх хаты.
Я рашыў пагаварыць,
Як яна мяркуе жыць?

Ды не выйшла. Вось няўдача!
Моцна спіць яна, лайдача.
Біў я ў дзверы, ў вокны біў,
Але не, не разбудзіў!

Пераклаў з украінскай мовы

Ул. КОРБАН

Урач гельмінталагічнай брыгады А. Прохарчык уводзіць кісларод дзіцяці з дзетсада № 2 г. Мінска.

Новае ў лячэнні глістоў

Глісты (гельмінты) — паразіты чалавека і жывёлы. Большасць глістоў жыве ў кішэчніку, але многія з іх знаходзяцца ў іншых органах жывого арганізма (печані, мозгу, лёгкіх і г. д.).

Мы раскажам пра найбольш распаўсюджаных сярод насельніцтва глістоў: аскарыдаў і воласаглаваў.

Аскарыды — буйныя паразіты даўжынёй у 20—40 см. Яны нагадваюць, дажджавых чарвей, жывуць у тонкім кішэчніку. Воласаглавы — невялікія белыя чэрві, даўжынёй у 3—5 см, жывуць у тоўстым кішэчніку хворага.

Аскарыды выклікаюць захворванне пад назвай аскарыдоз. Цяжасць гэтага захворвання залежыць ад раду прычын: супраціўляльнасці арганізма хворага, колькасці аскарыдаў і месца іх знаходжання. Аскарыдоз можа праяўляцца розна: кашлем з выдзяленнем флегмы — лёгачная форма; паніжэннем апетыту, млоснасцю, ванітамі; болямі ў падлыжачнай вобласці і пупка; запорами або паносамі — страўнікава-кішэчная форма; павышанай раздражняльнасцю, галаўным болям, падзеннем працаздольнасці — нервовая форма. Дзеці часцей дарослых паражваюцца аскарыдозам. Такія дзеці адстаюць у росце, трацяць апетыт, худзеюць, робяцца неспакойнымі і няўважлівымі на ўроках, дрэнна вучацца.

У аскарыдозных хворых можа быць ад аднаго-двух да некалькіх дзесяткаў а ў некаторых выпадках і соцень аскарыдаў. У такіх выпадках аскарыды, скручваючыся клубком, закупорваюць прасвет кішэчніка.

Для выратавання жыцця хворага неабходна тэрмінова зрабіць аперацыю.

Лячэнне процігліставымі сродкамі (сантанінам, санкафенам), якое праводзіцца ў нас з года ў год, не дае такога добрага выніку, як лячэнне кіслародам. Гэты новы метады лячэння, прапанаваны савецкім урачом Н. П. Кравец, заснаваны на тым, што кісларод, паступаючы праз тонкую гумавую трубку (зонд) у страўнікава-кішэчны тракт хворага, згубна дзейнічае на аскарыдаў (аскарыды жывуць у тонкім кішэчніку, дзе мала кісларода).

Перавага новага метаду яшчэ і ў тым, што глісты не выходзяць з кішэчніка праз нос або рот хворага. Акрамя таго, лячэнне кіслародам зусім бяшкоднае для хворага, не патрабуе ніякай падрыхтоўкі і можа прызначацца хворым з парокам сэрца, захворваннем печані, почак, пры якіх іншыя процігліставыя сродкі не ўжываюцца.

Устаноўлена, што пры двухразовым увядзенні кісларода хворы вызваляецца амаль поўнасцю ад аскарыдаў.

Як праводзіць лячэнне? Дзіцяці або даросламу ў ляжачым становішчы ўводзяць праз нос тонкі зонд, злучаны з пнеўматэраксным апаратам сістэмы Качкачова. Кісларод уводзіцца нашча з разліку 100 мілілітраў на год жыцця дзіцяці (даросламу 1,5—2 літры). Кісларод уводзіцца паступова па 150—200 мілілітраў з невялікімі перапынкамі ў 3—5 хвілін.

Пасля працэдуры, якая займае 10—15 хвілін, хворы адпачывае 2 гадзіны. Курс лячэння займае

два дні. Аскарыды выходзяць на 2—4 дзень, а ў некаторых выпадках і пазней.

Лячыць кіслародам можна ў любой лячэбнай установе, дзе ёсць кіслародны кабінет, а таксама на даму, у школе, інтэрнаце і да т. п.

Трыхацефалёз — захворванне чалавека глістамі-воласаглавамі. Тонкі канец воласаглава прымацоўваецца да сценкі тоўстага кішэчніка, часцей — сляпой кішкі, і, жывячыся там крывёю, выдзяляе атрутныя рэчывы, якія шкодна ўплываюць на нервовую сістэму і кроў хворага.

Нашымі савецкімі медыкамі: О. Я. Мірэцкім, І. Д. Будэнка, Е. А. Райгарадзецкай, Р. А. Слабодскай — прапанаваны новы метады лячэння трыхацефалёза, у тым ліку і аскарыдоза, фізічнымі метадамі (электрычнымі апаратамі — дыятэрміяй і УВЧ).

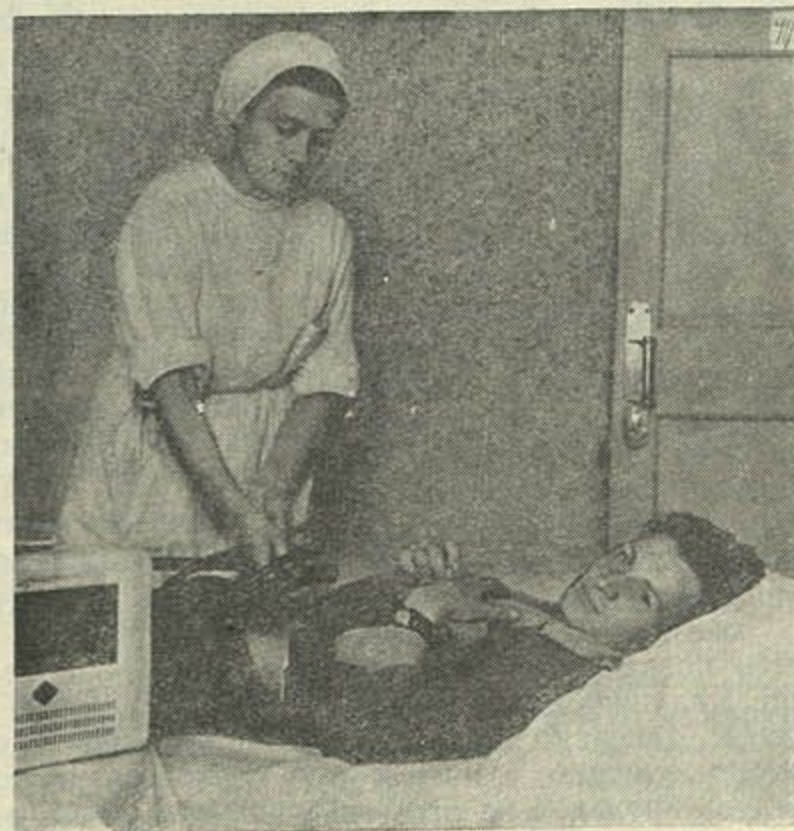
Лечаць наступным чынам. Хвораму, у ляжачым становішчы накладваюцца электроды, злучаныя з апаратам: адзін электрод на вобласць жывата, другі — на паясніцу. Колькасць сеансаў 10 і больш, працягласцю па 15—30 хвілін.

Вялікае значэнне ў барацьбе з глістамі мае чыстата жылых памяшканняў, прыбіральняў, тэрыторыі населенага пункту. Паколькі ў выпаражненнях хворага знаходзіцца велізарная колькасць гліставых яек (самка аскарыды выдзяляе 200000 яек), то перад угнаеннем горадаў нечыстоты неабходна належным чынам апрацоўваць. Лётам нечыстоты трэба закладваць у кампоставыя кучы, дадаючы туды гной, торф або смецце. У такой кучы праз 1—2 месяцы яйкі глістоў гінуць. Для абеззаражвання прыбіральняў прымяняюць 50-прац. раствор хлорнай вапны.

Сырую гародніну і фрукты перад ужываннем неабходна абліваць варам.

Перад ядой і пасля наведвання прыбіральні трэба мыць рукі. Ахоўваць ежу ад мух, коротка стрыгчы пазногці, піць толькі гатаваную ваду.

Урач С. ШАТЭРНІК.

Лячэнне электрычным апаратам УВЧ у процігліставым стацыянары.

КВАШАНИЕ КАПУСТЫ

Нарыхтоўку квашанай капусты пачынаюць з кастрычніка, калі здымаюць познюю капусту. Сабраная капуста павінна паляжаць тыдні два, ад гэтага яна робіцца салатзейшай і мацнейшай. Для рубкі бяруць белыя непашкоджаныя качаны і ачышчаюць іх ад грубых, пажоўклых і папсаваных лісцяў. Зялёныя лісці адкладваюць, прамываюць і рубяць асобна. Качарыжкі выразаюць. Ачышчаныя качарыжкі рэкамендуецца дробна нарэзаць і таксама квасіць, таму што ў іх шмат вітаміна С.

Капусту рубяць сечкамі ў вялікіх кадушках або лепш у спецыяльных карытах. У час рубкі капусту злёгка соляць.

Для шынкавання бярэцца заўсёды самая лепшая, белая, моцная капуста, так званая цукровая. Шынкуюць капусту доўгімі тонкімі нажамі або спецыяльнымі шынкуўкамі.

Заквашваць капусту лепш за ўсё ў букавых і дубовых кадушках. Пасуда з ліпы ўсасвае ў сябе шмат соку, з елкі і сасны — надае капусте горч і смалісты пах. Кадушка павінна мець моцныя абручы і накрыву-кружок, якая свабодна ўваходзіць унутр яе. Перад нарыхтоўкай капусты кадушку трэба выпарыць. Для гэтага ў яе наліваюць гарачую ваду, кладуць распаленае каменне, ад якога вада ў кадушцы закіпае, дадаюць пахучыя травы або ядловец і закрываюць мяшкамі. Калі вада астыне, кадушку мыюць чыстай вадой і прасушваюць.

Затым у яе насыпаюць крыху мукі, на дно кладуць лусту жытняга хлеба, закрываюць яго капусным лісцем, затым укладваюць прыгатаваную капусту слямі таўшчынёй у 15—20 сантыметраў і ўтрамбоўваюць.

Кожны слой капусты пасыпаюць соллю і рознымі прыправамі (кменам, лаўровым лістам, тонка нарэзанай морквай, сельдэрэем, кіслымі яблыкамі). На кожныя 10 кілограмаў капусты патрабуецца 250 грамаў солі. Кадушку напаяюць капустай даверху, пакрываюць капусным лісцем, а паверх яго кладуць кружок і на яго — гнёт з чыста вымытага камення. Тэмпература памяшкання, дзе

стаіць кадушка з капустай, павінна быць не ніжэй 20 градусаў. Пры такой тэмпературы капуста закісае у 7—8 дзён.

Ужо на другі дзень капуста пачынае выдзяляць непрыемны па паху газ. Каб пазбавіцца яго, капусту час-ад-часу прытыкаюць заостраным бярозавым колам у некалькіх месцах да дна кадушкі. Калі з'яўленне пены на капусте спыніцца, заквашванне закончана.

Гатовую капусту пакрываюць чыстым палатном, накладаюць драўляны кружок, на кружок кладуць чыстае каменне. Для засцярогі капусту ад плесені неабходна трымаць кадушку ў чыстае, штотыднёва абмываць кружкі і каменне, а палатно мяняць. Захоўваць капусту трэба пры 5—8 градусах цяпла.

Правільна прыгатаваная капуста павінна быць белага або жоўта-лімоннага колеру, прыемна пахнуць, хрусцець на зубках, быць кіслай на смак.

ГАЛУБЦЫ МЯСНЫЯ

Мяса прапусціць праз мяса-рубку, крупы адварыць, астудзіць і змяшаць з пакрышаным мясам, дадаўшы добра нарэзаную, злёгка падсмажаную цыбулю, а таксама соль і перац. Адначасова цэлыя лісці капусты праварыць у вары 5—7 хвілін, выняць з вару, астудзіць, раскласці на сталі, адбіць акуратна сцябло да таўшчыні ліста, пакласці фарш (мяса з крупамі і цыбуляй), загарнуць у выглядзе каўбасак, абсмажыць на патэльні і скласці ў каструлю. Пасля гэтага ўліць на патэльні смятану, тамат-пюрэ, шклянку вады, дадаць муку, закіпяціць, пасаліць, заліць галубцы і паставіць іх тушыць пад накрывкай на слабым агні (або ў духоўцы без накрывкі) на 30—40 хвілін. Падаць у соусе, у якім галубцы тушыліся, пасыпаўшы кропам або рубленай зелянінай пятрушкі.

Галубцы можна прыгатаваць без смятаны — у гэтым выпадку тамат-пюрэ бярэцца некалькі больш.

На 300 г мяса (мякаці) — 800 г капусты белакачаннай, 1/2 шклянкі круп (рыс, пшано, перловыя крупы), 1 галоўку цыбулі, 1 ст. лыжку мукі, па 2 ст. лыжкі тамат-пюрэ, смятаны і масла.

БАРАНОВА ГРУДЗІНКА, СМАЖАНАЯ У СУХАРАХ

Барановую грудзінку абмываць, надрэзаць плёнкі па робрах, цэлым кавалкам пакласці ў каструлю, пасаліць, заліць гарачай вадой і зварыць. Калі будзе гатова, выняць з яе рабынкі, перакласці мяса на бляху, астудзіць пад прэсам, каб грудзінка выраўнялася. Пасля гэтага нарэзаць грудзінку наўскасяк шырокімі кавалкамі, пасаліць, пасыпаць перцам, абкачаць у муку, змажыць у яйку, абкачаць у сухарах і абсмажыць на разагрэтай з маслам патэльні.

Гатовую грудзінку пакласці на блюда і паліць некалькімі лыжкамі растопленага масла.

На гарнір падаць смажаную бульбу або бульбянае пюрэ.

Асобна можна падаць чырвоную капусту і агуркі.

СЛАЕНАЕ ЦЕСТА

Прасяць муку, палавіну яе аддзяліць, змяшаць на дошцы з маслам і, раскатаўшы ў выглядзе квадрата таўшчынёй 1 1/2—2 см, пакласці на талерку і паставіць у халоднае месца. У муку, якая засталася, уліць 1/2 шклянкі вады, выціснуць лімонны сок (або разведзеную лімонную кіслату) і, дадаўшы соль, змясіць цеста. Скатаць яго ў шар, накрыв ручніком і даць паляжаць 20—30 хвілін. Затым цеста раскатаць так, каб атрымаўся слой удвая шырэй і крыху даўжэй кавалка цеста з маслам, пакладзенага на талерку.

Прыгатаванае цеста з маслам пакласці на сярэдзіну раскатанага, загарнуць і зашчыпаць краі. Такім чынам, цеста з мукі з маслам акажацца ў «канверце». Пасыпаўшы стол мукой, раскатаць цеста («канверт») роўнай паласой шырынёй 20—25 см і таўшчынёй прыблізна 1 см. Цеста акуратна скласці ў чатыры столкі, пакласці на бляху і на 30—40 хвілін паставіць у халоднае месца.

Ахалоджанае цеста зноў раскатаць, зноў такім-жа чынам скласці ў чатыры столкі і зноў вытрымаць у халодным месцы. Тую-ж аперацыю паўтарыць у трэці раз. Пасля гэтага раскатаць цеста і рабіць з яго пірагі, піражкі і інш. Абрэзкі цеста, што засталіся пры раздзелцы, змяць у камок, але не мясіць, а патрымаўшы крыху ў халодным месцы, раскатаць і рабіць піражкі, кошычкі і г. д.

На 500 г мукі — 400 г сметанковага масла, 1/2 лімона, 1/2 шклянкі вады, 1 чайную лыжку солі.

СЛАЕНАЕ ПІРОЖНАЕ З ЯБЛЫКАМІ

Прыгатаваць слаёнае цеста гэтак-жа, як указана вышэй.

Гатовае цеста раскатаць таўшчынёй 1/2 см, даўжынёй па размеру ліста, на якім будзе выпякацца слойка. Раскатанае цеста разрэзаць на палоскі шырынёй 7—8 см, пакласці на ліст, злёгка змочаны вадой, змазаць палоскі ўзбітым яйкам, зверху ўпрыгожыць рысункам пры дапамозе відэльца або канцом нажа і паставіць у духоўку на 20—25 хвілін. Выпечаная слойка павінна быць таўшчынёй 4—5 см. Асобна прыгатаваць яблычную начынку. Палоскі слойкі пакласці на дошку, разрэзаць удоўж па таўшчыні на 2 слаі. На слой з ніжняй скарынкай пакласці яблычную начынку, разраўняць і паверх начынкі накласти слой з верхняй скарынкай, затым разрэзаць на асобныя пірожныя, пасыпаць цукровай пудрай і перакласці на блюда з папяровай сурвэткай.

На 2 шклянкі мукі — 250 г масла, 1 яйка, 1/4 чайнай лыжкі солі, 3/4 шклянкі вады, 1/4 лімона або крыху разведзенай лімоннай кіслаты.

Для начынкі — 1 кг яблык і 1 1/2 шклянкі цукру.

БАБКА З БЕЛАГА ХЛЕБА З ЯБЛЫКАМІ

Зрэзаць скарынкі з батона белага хлеба, нарэзаць яго тонкімі лустачкамі, частку хлеба нарэзаць кубікамі і падсушыць. Малако, сырое яйка і 2 ст. лыжкі цукру перамяшаць і злёгка ўзбіць венічкам.

Яблык ачысціць ад скуркі і семачак, нарэзаць у выглядзе кубікаў і перасыпаць цукрам. Форму або патэльнію змазаць густым слоём сметанковага масла. Лустачкі белага хлеба змажыць узбітай яечнай масай і абкласці імі дно і бакавыя сценкі формы або патэльні. Падсушаныя хлебныя кубікі паліць сметанковым маслам і перамяшаць з яблыкамі. Туды-ж дадаць крыху нацёртай лімоннай цэдры і ваніліна. Яблык, перамяшаны з хлебнымі кубікамі, выкласці на сярэдзіну формы, напоўніўшы яе да краёў. Зверху форму трэба таксама накрыв лустачкамі хлеба, змочанага ў збітай яечнай масе, і паставіць форму на 40—50 хвілін у духоўку або ў печ з сярэднім жарам.

Гатовую бабку пакінуць у форме на працягу 10 хвілін, потым пакласці на блюда, зверху, пры жаданні, упрыгожыць кансерваванымі фруктамі і абліць фруктовым соусам. На стол бабку трэба падаваць у гарачым выглядзе.

На 500 г яблыкаў — 1 шклянка малака, 300 г белага хлеба, 1 яйка, 3/4 шклянкі цукру, 3 ст. лыжкі сметанковага масла, цэдру з лімона або апельсіна.

Падыманне спущаных пецель панчохі

Каб падняць спущаную пятлю, трэба ўзяць добра адшліфаваны кручок, прадзець яго ў першую пятлю перад спущанай, захапіць кручком першую спущаную пятлю, прапусціць яе ў папярэднюю, надзетую на кручок, як пры вязанні, затым захапіць наступную спущаную пятлю і г. д. Такім чынам па-

дымаюць паслядоўна адну за другой усе спущаныя петлі да канца. Пасля гэтага тонкім шоўкам пад колер панчохі акуратна замацоўваюць апошнюю пятлю.

Калі спусціліся некалькі пецель побач, то іх падымаюць таксама, як і першую пятлю.

Цыраванне цюлевых штор

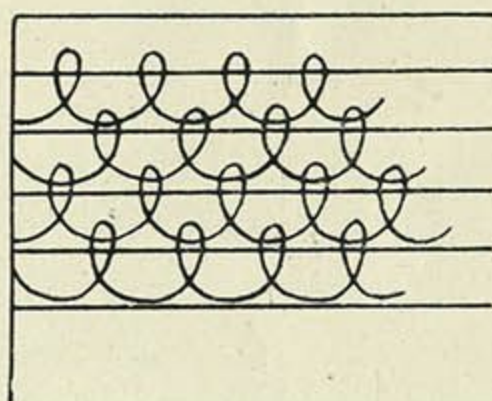
Парванае месца шторы трэба намятаць на цырату або кальку, прычым трэба сачыць, каб цюль не быў перакошаны або выцягнуты.

Цюль, таксама як і ўсякая тканіна, мае асноўныя ніткі, якія праходзяць удоўж матэрыі (аснова). На парваным месцы працягваюць новыя ніткі асновы так, каб яны служылі працягам цэлых нітак асновы. Умацаваўшы новую асноўную нітку крыху далей краю дзіркі, яе вядуць да процілеглага канца асновы і замацоўваюць таксама на 2—3 см ад краю дзіркі (у залежнасці ад якасці і моцнасці тканіны); ідучы назад, правядзеную нітку перавіваюць. Затым праводзяць другую нітку асновы, перавіваюць яе і г. д. да канца дзіркі. Праводзячы аснову, трэба сачыць за тым, каб гэтыя ніткі не сцягвалі дзіркі. Калі аснова пракладзена, праводзяць папярочныя ніткі.

Папярочныя рады цыравання

павінны адпавядаць радам тканіны шторы, гэтак-жа як і аснова, і ўтвараць сетку. На атрыманай сетцы вышываюць асноўны ўзор цюлевай шторы.

Неабходна, каб ніткі для цыравання былі па таўшчыні і крутцы роўныя асноўным ніткам тканіны. Для гэтага звычайна распускаюць край шторы і атрыманымі ніткамі цыруюць парваныя месцы. Каб цыраванне атрымалася мала прыкметным, край дзіркі выражаюць чатырохвугольнікам.

ЦЫРАВАННЕ ПАНЦОХ І ІНШЫХ РЭЧАЎ

Цыраваць можна любыя тканіны, калі разадраныя або працёртыя месцы невялікія і няма сэнсу накладваць латку. Цыруюць звычайна ніткамі, выцягнутымі з той-жа тканіны, або іншымі, але такога-ж колеру. Пераплятанне цыра-

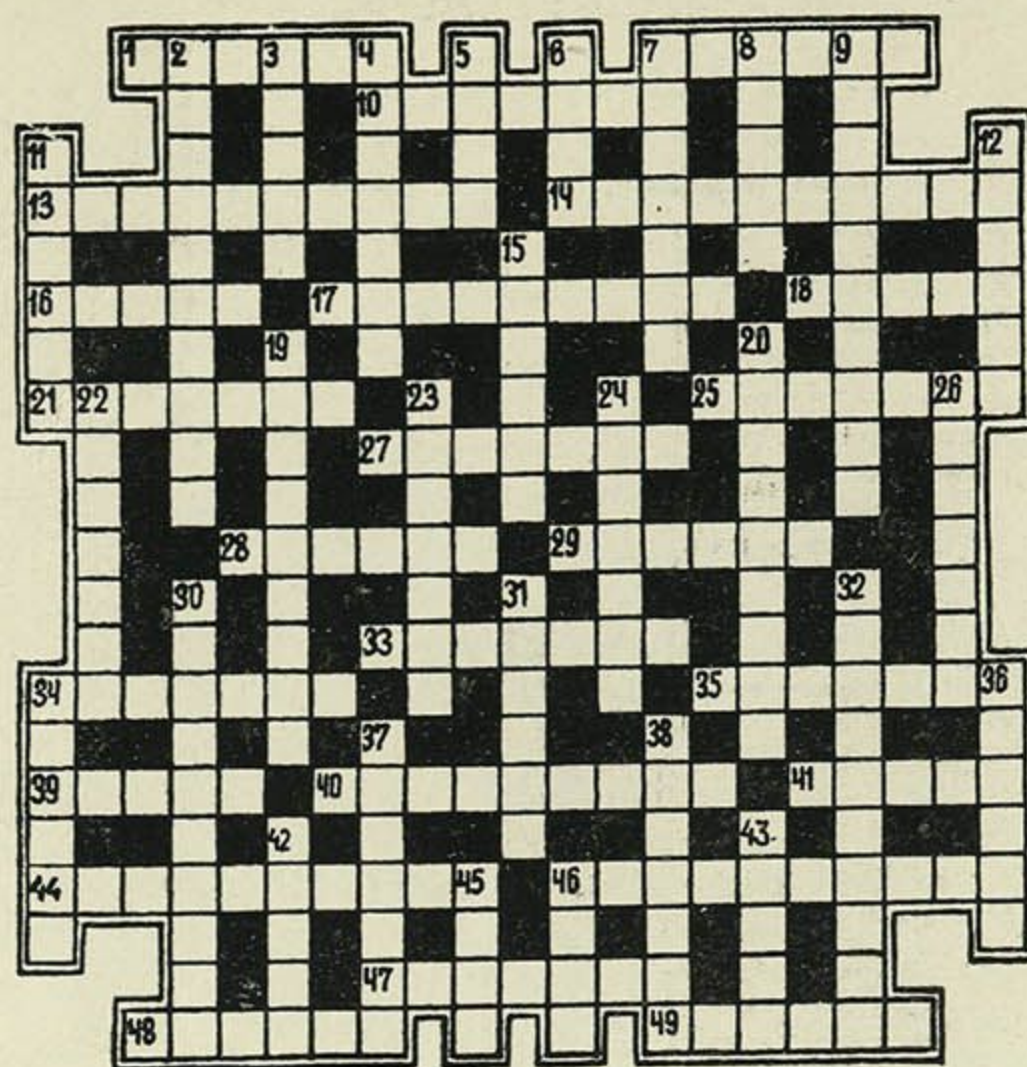
вання павінна адпавядаць перапляценню нітак тканіны.

Пры цыраванні трыкатажу, панчоў і да т. п. ніткі асновы намотваюць у адпаведнасці з радам вязкі, а папярочныя ніткі праводзяць елачкай, адначасова захопліваючы папярэдні рад, а ў першым радзе — пяцелькі ўніз.

Пры ўсіх відах цыравання ніткі асновы трэба заўсёды свабодна пракладаць па даўжыні. Для гэтага пры пракладцы іх знізу і зверху на адваротным баку матэрыі неабходна пакідаць невялікія аднолькавай велічыні пяцелькі, якія па меры цыравання выцягваюць з сваіх месц. Чым таўсцей ніткі, тым большымі павінны быць пяцелькі.

Каб аснова і ўток былі мацней злучаны, трэба далей прапываць край (на 1—2 см).

КРАСВОРД

Па гарызанталі: 1. Стан грашовых сродкаў прадпрыемства на пэўную дату. 7. Прадаўгаваты балкон. 10. Саюзная рэспубліка. 13. Рад аўтамабіляў, якія ідуць па агульнаму маршруту. 14. Адмаўленне ад барацьбы за сацыялістычную рэвалюцыю і дыктатуру пролетарыята. 16. Аснова. 17. Скрынка для карт. 18. Частка будынка. 21. Адзін з метадаў выхавання. 25. Выбуховае рэчыва. 27. Аптычная прылада. 28. Заплены мяшок. 29. Хатняя жывёла. 33. Пячэнне. 34. Беларускі пісьменнік. 35. Тэарэма, якая не патрабуе доказу. 39. Матэрыял для даху. 40. Сумка для патронаў. 41. Жаночае паліто. 44. Ладунак майстра. 46. Лялька з механізмам. 47. Геаметрычная фігура. 48. Невялікае апавяданне. 49. Кіраўнік пэўнай групы людзей.

Па вертыкалі: 2. Краіна ў Сярэдняй Азіі. 3. Надпіс на канверце. 4. Вялікі рускі палкаводзец. 5. Архітэктурнае збудаванне. 6. Жаночае імя. 7. Вазок з кулямётам. 8. Астатак. 9. Лік. 11. Трапічная расліна. 12. Завоз тавараў з іншай краіны. 15. Від паперы. 19. Калектыўны паход. 20. Раздзел педагогікі. 22. Опера Даргамыжскага. 23. Рэчыва, неабходнае для здароўя. 24. Краіна народнай дэмакратыі. 26. Пляцоўка для скачак. 30. Матэрыялістычная навука аб законах руху і развіцця прыроды. 31. Рэштка папяросты. 32. Аддзел жывёлагадоўлі калгаса. 34. Вядомы рускі мастак. 36. Прылада для пісьма. 37. Пасуда. 38. Адна з рыс характару. 42. Месца ўпадзення ракі. 43. Прылада для прыбірання. 45. Прафесія. 46. Летуценне.

АДКАЗЫ НА КРАСВОРД, ЗМЕШЧАНЫ У № 8

Па гарызанталі: 4. Драматургія. 6. Алгебра. 7. Грузчык. 10. Права. 11. Сенат. 12. «Ермак». 17. Вадарод. 18. Адрас. 19. Сцяна. 20. Плячо. 21. Атака. 22. Цытра. 25. Алтай. 28. Аперэта. 30. Выдра. 31. Пчала. 33. Абзац. 34. Сувораў. 35. Шклянка. 37. Кавалеўская.

Па вертыкалі: 1. Кампрэс. 2. Нота. 3. Маршрут. 4. Дагавор. 5. Яшчарка. 6. Афрыка. 8. Кравец. 9. Ангар. 13. Кадрыль. 14. Авіатар. 15. Адвакат. 16. Кантата. 23. Радзус. 24. Орган. 26. Літара. 27. Баравік. 29. Албанія. 31. Празайк. 32. Аркестр. 36. Серп.

На першай старонцы вкладки: рысунак мастака Л. ХАЙЛОВА.

Адказы рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ 06133

Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке. Издание ЦК КП Белоруссии.

Папідсана да друку 7/Х-1955 г.

Адрас рэдакцыі: Мінск, Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23.

Тэлефон 2-33-03.

Друкарня імя Сталіна, Мінск. Цана 1 р. 80 к. Дадатак — выкрайка. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Тыраж 100 000 экз. Заказ 606.

У нас ужо восень, а ў Крыме зусім цё-
ла. Добра дзецям пагрэцца на сонцы,
прыемна падыхаць марскім паветрам.
Усенародныя клопаты аб дзецях — адна
з найвялікшых заваёў Кастрычніка. На
здымку: у піонерскім лагеры Артэк.

Фото В. Токкеля

ГОП. РАБ. СІЛІНКА
КРАСНОВИЧЕЙСКАЯ 9
Е, КА АМ ЛЕНИНА
И. 1. 12 4

